

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Dofinansowano ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej, których dysponentem jest Minister Sportu i Turystyki

Strategia marki Carpathia Open

dr Paulina Kowalczyk

Michał Basiński

Patrycja Wróbel

SYNERGIA

synergia.lublin.pl

Lublin 2023

Spis treści

Wstęp.....	2
1. Idea turystyki społecznej. Dostępność w turystyce.....	4
2. Charakterystyka aktywności turystycznej osób z niepełnosprawnościami	8
3. Inwentaryzacja zasobów na obszarze województwa podkarpackiego pod kątem dostępności dla beneficjentów turystyki społecznej.....	11
3.1. Trasy, ścieżki, szlaki	12
3.2. Wybrane atrakcje.....	13
3.3. Infrastruktura.....	16
3.4. Działania	18
4. Analiza trendów w turystyce społecznej	20
4.1. Dobre praktyki międzynarodowe	22
4.2. Dobre praktyki w Polsce	26
4.3. Osoby z niepełnosprawnościami na rynku pracy	30
5. Marka Carpathia Open	33
5.1. Kapitał marki.....	33
5.2. Tożsamość marki.....	35
5.3. Główna idea marki.....	40
5.4. Wartości marki.....	41
5.5. Pozycjonowanie marki.....	44
5.6. Rekomendacje komunikacyjne	45
6. Koncepcje produktów turystycznych dla beneficjentów turystyki społecznej.....	48
7. Model zarządzania oraz komercjalizacji produktów	52
8. Koncepcja planu komunikacji marketingowej produktów.....	55
Bibliografia.....	57

Wstęp

Niniejszy dokument opisujący strategię nowopowstałej marki Carpathia Open jest kolejnym etapem optymalizacji procesu wdrażania marki Carpathia powołanej w 2013 roku przez Stowarzyszenie Euroregion Karpacki¹. Idea submarki Carpathia Open wynika z założeń opisanych w dokumencie „Strategia Marki Carpathia” i uzupełnia ofertę regionu karpackiego o rozwiązania turystyki społecznej ukierunkowanej m.in. na potrzeby osób z niepełnosprawnościami. Strategia marki Carpathia Open proponuje skuteczne rozwiązania dające pole do rozwijania różnorodnych współprac pod szyldem submarki Carpathia Open i w konsekwencji – marki Carpathia. Idea Carpathia Open wpisuje się również w założenia „Wojewódzkiego Programu na Rzecz Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021–2030” zakładającego „łagodzenie skutków niepełnosprawności poprzez nieustanne dążenie do wyrównania szans osób niepełnosprawnych w stosunku do pełnosprawnych. W Programie określono trzy cele szczegółowe, w ramach, których wyznaczono zadania, których realizacja umożliwi pełne uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym”².

2

Carpathia Open ma na celu stworzenie w Karpatach przestrzeni przyjaznej dla osób z niepełnosprawnościami, edukatorów, specjalistów w dziedzinie turystyki oraz wszystkich, którzy chcą przyczynić się do tworzenia zrównoważonej i inkluzyjnej przyszłości turystyki górskiej.

Carpathia Open to nie tylko marka turystyczna, to przede wszystkim społeczność, która wierzy w równy dostęp do piękna przyrody dla wszystkich. Naszym celem jest tworzenie i promowanie takich rozwiązań w turystyce, które uwzględniają potrzeby osób z różnymi niepełnosprawnościami – od fizycznych po sensoryczne i intelektualne. Chcemy, by Karpaty stały się symbolem dostępności, edukacji i integracji.

Przynależność do marki Carpathia Open warunkować będzie:

---

¹ Zob. *Strategia edukacji turystycznej marki Carpathia*, oprac. Synergia sp. z o.o., Lublin 2023; *Strategia marki Carpathia*, oprac. Synergia sp. z o.o., Lublin 2013.

²

https://sejmik.podkarpackie.pl/attachments/article/3501/13_1za%C5%82.%20Program_na_Rzecz_Wyr%C3%B3wnywania_Szans_Os%C3%B3b_Niepe%C5%82nosprawnych_.pdf

- realny wpływ na kształtowanie dostępnej i odpowiedzialnej turystyki górskiej
- możliwość współpracy z gronem specjalistów – od projektantów dostępności, przez organizatorów turystyki, po aktywistów i edukatorów
- udział w projektach edukacyjnych, warsztatach i szkoleniach, które podnoszą świadomość i kwalifikacje w zakresie turystyki inkluzyjnej.

Marka Carpathia Open jest zaproszeniem dla osób i organizacji, które chciałyby wnieść swój wkład w różnych formach – od udostępniania wiedzy i doświadczenia, poprzez działania promocyjne, po aktywne uczestnictwo w tworzeniu dostępnych szlaków, obiektów i programów turystycznych. Zachęcamy do kontaktu i podzielenia się swoimi pomysłami, jak możemy wspólnie pracować nad marką Carpathia Open. Niezależnie od tego, czy jesteście ekspertami w dziedzinie dostępności, edukatorami, przedstawicielami organizacji zajmujących się niepełnosprawnościami, czy po prostu pasjonatami gór, Wasz wkład jest dla nas cenny.

1. Idea turystyki społecznej. Dostępność w turystyce

„Pod koniec lat 80. XX w. w Wielkiej Brytanii zrodziła się idea „turystyki dla wszystkich”. Szybko upowszechniała się również w innych krajach europejskich. Jej popularność wynika z założenia, że każdy człowiek powinien mieć możliwość podróżowania po swoim kraju i poza jego granicami oraz odwiedzenia jakiegokolwiek miejsca, atrakcji turystycznej czy wzięcia udziału w wydarzeniu. Dlatego wszelkie inwestycje czy urządzenia w turystyce należy w miarę możliwości projektować tak, by umożliwić korzystanie z nich wszystkim ludziom, niezależnie od ich niepełnosprawności czy ograniczeń zdrowotnych”³.

Dostępność jest ważnym aspektem w projektowaniu, planowaniu i dostarczaniu produktów, usług i środowisk, które mają być otwarte i użyteczne dla jak największej grupy ludzi. Aspekt dostępności odnosi się praktycznie do każdej sfery współczesnej aktywności człowieka.

Obejmuje obszary technologii (korzystanie z urządzeń, oprogramowania lub stron internetowych), infrastruktury (transport publiczny, obiekty, przestrzeń), edukacji (zarówno fizyczny dostęp do placówek edukacyjnych, jak i dostęp do materiałów edukacyjnych oraz wsparcie potrzebne do skutecznego uczenia się), życia społecznego (opieka zdrowotna, mieszkanie, zatrudnienie, usługi).

„Ponad 4 mln Polaków (14%) to osoby z niepełnosprawnościami, a osoby 60+ to ok 10 mln osób, czyli 25% populacji Polski. Rośnie siła nabywcza seniorów – do 2035 roku udział *silver generation* w całkowitej wartości zakupów wzrośnie do 37%. Seniorzy są wciąż niedoreprezentowaną grupą wśród uczestników ruchu turystycznego”⁴.

W kształtowaniu się pojęcia dostępności ważną rolę odegrała koncepcja projektowania uniwersalnego (z ang. *Universal Design*) promująca równy i sprawiedliwy dla wszystkich dostęp do dóbr i usług, z uwzględnieniem potrzeb tych użytkowników, których funkcjonowanie jest w jakimś aspekcie ograniczone.

„Uniwersalne projektowanie to projektowanie produktów oraz otoczenia tak, aby były one dostępne dla wszystkich ludzi, w największym możliwym stopniu, bez potrzeby adaptacji bądź wyspecjalizowanego projektowania”⁵.

Kwestie dostępności dotyczą także turystyki i odnoszą się do umożliwienia wszystkim osobom, niezależnie od ich fizycznych, sensorycznych lub innych ograniczeń, udziału w podróżach i doświadczeniach turystycznych. Dostępna atrakcja turystyczna to taka, z której

---

³ A. Zajadacz, M. Wysocki, K. Kołodziejczyk, A. Stasiak, J. Śledzińska, B. Włodarczyk, *Dostępność szlaków turystycznych dla osób niepełnosprawnych*, [w:] *Szlaki turystyczne od pomysłu do realizacji*, red. A. Stasiak, J. Śledzińska, B. Włodarczyk, Warszawa – Łódź 2014, s. 420.

⁴ <https://www.gov.pl/web/sport/turystyka-dostepna-dla-wszystkich> (dostęp: 26.11.2023).

⁵ <https://niepelnosprawni.gov.pl/a,54,projektowanie-uniwersalne> (dostęp: 26.11.2023).

każdy turysta może samodzielnie skorzystać – może zdobyć o niej informacje, dotrzeć do niej i z niej skorzystać bez angażowania osób trzecich (o ile tego nie potrzebuje).

„**Dostępność turystyczna** była niegdyś pojmowana głównie w kategoriach dostępności komunikacyjnej jako możliwość dojazdu środkami komunikacji do celu podróży, a także jako system połączeń komunikacyjnych, szlaków i wyciągów turystycznych umożliwiających turystyce odbywanie wycieczek w obrębie wybranego regionu turystycznego do określonych miejsc. Współcześnie pojęcie dostępności turystycznej ma szersze znaczenie. W odniesieniu do szlaków turystycznych dostępność może być rozpatrywana w aspekcie:

- 1) fizycznogeograficznym** – do podstawowych czynników przyrodniczych mających wpływ na możliwość penetracji szlaków zalicza się: ukształtowanie terenu (spadki), rodzaj podłoża (gleby), prędkość nurtu rzeczno, występowanie mielizn, amplitudy wahań poziomu wód powierzchniowych (na szlakach wodnych), warunki klimatyczne i pogodowe wpływające na sezonowość i okresowość wykorzystania szlaków;
- 2) ekonomicznym** – podstawowe znaczenie ma cena wyjazdu, usług turystycznych (np. użytkowania tras narciarskich, szlaków konnych, zwiedzania tematycznych szlaków kulturowych w egzotycznych regionach) czy cena sprzętu niezbędnego do uprawiania turystyki kwalifikowanej;
- 3) społecznym** – obejmuje ona m.in.: bezpieczeństwo penetracji szlaków związane z sytuacją społeczno-polityczną, komfort wędrowki wynikający z obciążenia szlaku ruchem turystycznym (przepustowość), występowanie potrzeb społecznych związanych np. z cyklem życia rodziny (m.in. wyprawy z dziećmi), kondycją fizyczną (osoby starsze, niepełnosprawne);
- 4) psychologicznym** – odnoszącym się do cech osobowościowych turysty mających wpływ na jego preferencje, upodobania, zainteresowania, w tym także lęki, fobie (np. agorafobia, socjofobia);
- 5) informacyjnym** – możliwość skorzystania ze szlaków warunkowana jest ich czytelnym oznakowaniem w terenie oraz zapewnieniem aktualnej, adekwatnej do potrzeb użytkowników (pod względem treści, jak i formy przekazu), informacji na temat szlaków i związanej z nimi oferty turystycznej;
- 6) fizyczno-funkcjonalnym** – istotne znaczenie mają udogodnienia techniczne na szlakach i w towarzyszącej im infrastrukturze (zwłaszcza w środkach transportu, obiektach noclegowych, gastronomicznych, miejscach wypoczynku), które umożliwiają swobodne i bezpieczne korzystanie ze szlaków. Dostępność fizyczno-funkcjonalna jest pojmowana jako „stopień, w jakim dana osoba może w sposób swobodny i samodzielny użytkować budynki i inne obiekty, jak również obszary otwarte, bez potrzeby korzystania ze specjalnej pomocy. Zwiększanie dostępności oraz dostarczanie informacji na jej temat przynosi korzyści wielu osobom, które chcą podróżować, ale napotyka ją w związku z tym na trudności”⁶.

5

W projektowaniu oferty turystyki dostępnej kluczowe jest założenie, że dostępność jest prawem, nie przywilejem, i każdy jest, lub może się stać beneficjentem dostępności w zakresach mobilności, wzroku, słuchu czy wymiaru poznawczego. Dostępność w turystyce umożliwia samodzielne korzystanie z atrakcji turystycznych, informacji i wiedzy (przewodniki,

---

⁶ A. Zajadacz, M. Wysocki, K. Kołodziejczyk, A. Stasiak, J. Śledzińska, B. Włodarczyk, *Dostępność szlaków turystycznych dla osób niepełnosprawnych*, [w:] *Szlaki turystyczne od pomysłu do realizacji*, red. A. Stasiak, J. Śledzińska, B. Włodarczyk, Warszawa – Łódź 2014, s. 420–421.

mapy, punkty informacji), transportu i komunikacji w turystyce, ścieżek, tras i szlaków turystycznych, a także infrastruktury (sanitarnej, gastronomicznej i noclegowej).

„Efektywność projektowania uniwersalnego zależy od stopnia włączania w ten proces przedstawicieli jego beneficjentów. Działania związane zarówno z projektowaniem, wdrażaniem planów, jak i eksploatacją obiektów i urządzeń powinny być zatem podejmowane nie tylko „dla” osób o różnej sprawności, ale także „z” osobami niepełnoprawnymi oraz „przez” osoby niepełnosprawne. Uwzględnianie zasad uniwersalnego projektowania w turystyce, w tym także w funkcjonowaniu szlaków, jest integralną częścią działań związanych z urzeczywistnianiem koncepcji turystyki dostępnej⁷”.

Dostępność w turystyce górskiej

Dostępność w turystyce górskiej ma kluczowe znaczenie dla budowania inkluzywnego społeczeństwa, które ceni różnorodność i umożliwia wszystkim osobom równy dostęp do różnorodnych doświadczeń i zasobów, także zasobów dziedzictwa przyrody, z którego wszyscy mamy prawo czerpać.

Zarówno indywidualne, jak i społeczne znaczenie tworzenia dostępnych ofert turystyki górskiej jest nie do przecenienia. Turystyka umożliwia przeżywanie pozytywnych emocji, które wiążą się zwykle z ruchem, jest więc ważnym elementem psychoterapeutycznym – dostarcza nowych bodźców, pobudza ciekawość i chęć do życia, aktywizuje, buduje poczucie sprawczości (szczególnie w przypadku osób, które mają je obniżone).

„Dzięki podróżowaniu, czy też biorąc pod uwagę jedną z ważnych form turystyki, jaką jest turystyka górska, osoby z niepełnosprawnością osiągają możliwość zaadaptowania się w społeczeństwie oraz istnieje prawdopodobieństwo wyeliminowania u nich poczucia wyobcowania, poprzez zdobywanie tych samych celów co osoby pełnosprawne (zarówno indywidualnie, jak i z pomocą osób pełnosprawnych). Turystyka górska stanowi ważny czynnik, który można wykorzystać w działaniach mających na celu poprawę funkcjonowania społecznego i podnoszenia jakości ich życia⁸”.

Aktywność fizyczna i kontakt z naturą, które są integralnymi częściami turystyki górskiej, mają pozytywny wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne, co szczególnie ważne zarówno dla osób borykających się z problemami zdrowotnymi, jak i ich opiekunów. Dostępność tego typu przestrzeni turystycznych umożliwia osobom z różnych środowisk zdobywanie wiedzy o przyrodzie, ochronie środowiska i znaczeniu zrównoważonego rozwoju. Włączanie osób z

---

⁷ A. Zajadacz, M. Wysocki, K. Kołodziejczyk, A. Stasiak, J. Śledzińska, B. Włodarczyk, *Dostępność szlaków turystycznych dla osób niepełnosprawnych*, [w:] *Szlaki turystyczne od pomysłu do realizacji*, red. A. Stasiak, J. Śledzińska, B. Włodarczyk, Warszawa – Łódź 2014, s. 422.

⁸ M. Wieczorek, A. Sadziak, W. Wiliński, *Podjęcie turystyki na obszarach górskich przez osoby z niepełnosprawnością a poziom ich samooceny – badania pilotażowe*, „Folia Turistica” 2019, nr 52, s. 98.

różnych grup społecznych w turystykę górską integruje społeczności i obala stereotypy dotyczące niemożliwości funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami w świecie pełnosprawnych.

„[...] podejmowanie aktywności ruchowej przez uczestników projektu ma duże znaczenie przy kształtowaniu się wyższego, pozytywnego poziomu samooceny. Aktywność ta, szczególnie w przypadku turystyki górskiej, ma szczególny wpływ na wszechstronny rozwój osób z niepełnosprawnością ruchową i sensoryczną, dla których stanowić może środek rehabilitacji. Turystyka górską jest jedną z form działalności, która umożliwia osobom z niepełnosprawnością kompensację ograniczenia i pozwala na integrację tych osób ze społeczeństwem, a zarazem przyczynia się do niwelowania poczucia niskiej wartości i jednocześnie pomaga zwiększać jakość życia tej grupy”⁹.

---

⁹ M. Wieczorek, A. Sadziak, W. Wiliński, *Podjęcie turystyki na obszarach górskich przez osoby z niepełnosprawnością a poziom ich samooceny – badania pilotażowe*, „Folia Turistica” 2019, nr 52, s. 113.

2. Charakterystyka aktywności turystycznej osób z niepełnosprawnościami

W 2018 roku na zlecenie Ministerstwa Sportu i Turystyki zrealizowano badanie „Aktywność turystyczna osób niepełnosprawnych”¹⁰. Wyniki pozwoliły ocenić skalę uczestnictwa w turystyce osób z niepełnosprawnościami, charakterystykę ich wyjazdów oraz preferencje turystyczne.

Badanie przeprowadzono na próbie 1721 osób w terminie od 6 września do 19 października 2018 r. Wykorzystano analizę danych zastanych (*desk research*) oraz wywiady kwestionariuszowe, które przeprowadzono z osobami z niepełnosprawnościami (niepełnosprawność ruchowa, narządu wzroku, słuchu i/lub mowy) w wieku 15 lat i więcej.

Wyniki badania:

- 23% badanych osób z niepełnosprawnościami uczestniczyły w przynajmniej jednym wyjeździe turystycznym w ciągu ostatnich 12 miesięcy
- mieszkańcy miast wyjeżdżali częściej niż mieszkańcy wsi
- kobiety wyjeżdżały częściej niż mężczyźni
- najbardziej aktywna turystycznie była grupa badanych w wieku 35–44 lata
- główne cele wyjazdów: wypoczynek (37%), cel zdrowotny (24%), odwiedziny u krewnych i znajomych (9%), cel religijny (7%)
- 56% wyjazdów trwało od dwóch do czterech dni
- 44% stanowiły wyjazdy trwające co najmniej 5 dni
- 40% badanych nocowało w hotelach i motelach
- 16% badanych nocowało u rodziny i znajomych
- 84% wyjazdów stanowiły podróże krajowe, najczęściej województwo mazowieckie (12,5%), małopolskie (11,7%) i pomorskie (9,3%)
- w przypadku wyjazdów zagranicznych najczęściej odwiedzanym krajem była Grecja (16%), kolejno: Włochy (12%), Niemcy (9%), Turcja (9%)
- badani najczęściej organizowali swoje wyjazdy samodzielnie, poprzez organizacje osób niepełnosprawnych oraz przy wsparciu rodziny i znajomych
- średnia kwota przeznaczana na wyjazd na jedną osobę to 700 zł

---

¹⁰ <https://www.msit.gov.pl/pl/turystyka/badania-rynku-turystycz/8039,Turystyka-osob-z-niepelnosprawnosciami.html> (dostęp: 25.11.2023).

- 51% wyjazdów było dofinansowanych (najczęściej z zakładu pracy – 28%, z PFRON – 19%, z NFZ, na leczenie uzdrowiskowe – 18%).

„Najtrudniejszą barierą dla osób niepełnosprawnych jest ogólny dostęp do informacji i w tym aspekcie wszyscy naukowcy biorący udział w konferencji byli jednomyślni. Rekomendacjami, płynącymi jako wyniki badań, były umieszczanie ułatwień dla różnych grup niepełnosprawności na stronach Internetowych obiektów. Dla OZN planowanie swojej podróży jest bardzo ważne. Dużą przeszkodą jest fakt, że dla wielu osób niepełnosprawność jest równoznaczna z osobą poruszającą się na wózku, co jest błędne. Trzeba pamiętać, by prócz podjazdów dla wózków i szerokich przejść w atrakcjach postawić także na komunikaty głosowe, napisy w języku Braille’a, jak również wziąć pod uwagę możliwość zatrudnienia tłumacza języka migowego”¹¹.

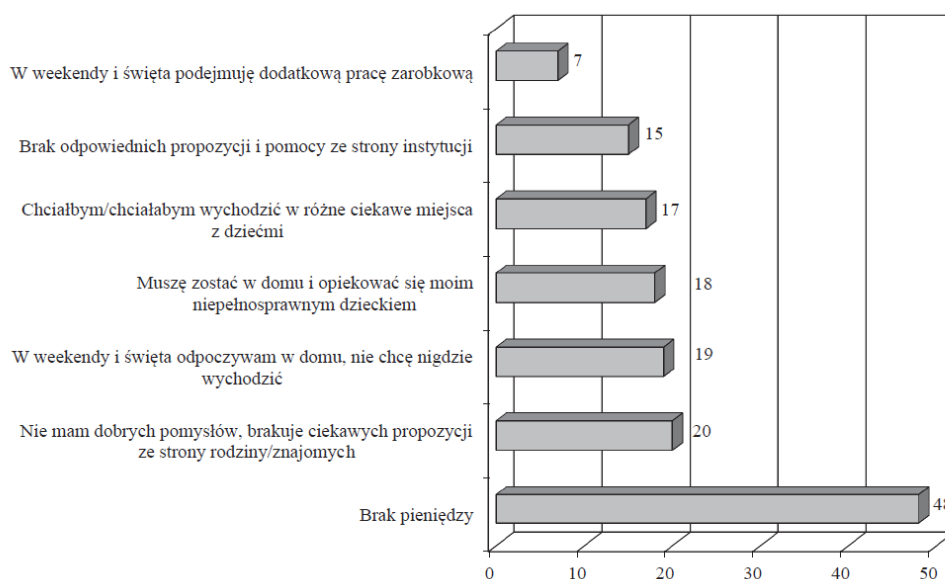
Artykuł prezentujący wyniki badań zrealizowanych na potrzeby projektu badawczego pt. *Zachowania przedsiębiorcze i konsumpcyjne rodzin opiekujących się dziećmi i młodzieżą z niepełnosprawnością*, finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki, realizowanego w latach 2014–2016 w Zakładzie Badań Zachowań Konsumentów SGH wskazuje, że:

- jedną z przyczyn niepodjęcia aktywności turystyczno-rekreacyjnej, a także miarą trudnej sytuacji gospodarstw rodzinnych, jest brak możliwości zaspokojenia określonych potrzeb z przyczyn finansowych
- istnieje społeczne przekonanie, że opieka nad niepełnosprawnymi wymaga rezygnacji z wyjazdów, wycieczek, wczasów itp.
- potrzeby w zakresie turystyki i wypoczynku nie należą do potrzeb najpilniejszych, a ponadto od lat plasują się w czołówce potrzeb niezaspokojonych, odczuwanych braków, zwłaszcza jeśli chodzi o wyjazdy dorosłych członków gospodarstwa domowego¹².

¹¹ <https://wab.edu.pl/turystyka-dostepna-czyli-jak-radzimy-sobie-z-przystosowaniem-atrakcji-turystycznych-do-potrzeb-osob-z-niepelnosprawnosciami/> (dostęp: 28.11.2023).

¹² M. Janoś-Kreśło, *Aktywność turystyczno-rekreacyjna rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością (wyniki badań)*, „Handel Wewnętrzny” 2016, nr 6, s. 452–464.

Przyczyny nie uczestniczenia w weekendowo-świętecznych zajęciach, imprezach rekreacyjnych (w %)

Źródło ilustracji: M. Janoś-Kresto, *Aktywność turystyczno-rekreacyjna rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością (wyniki badań)*, „Handel Wewnętrzny” 2016, nr 6, s. 460.

10

Szczegółowych informacji na temat aktywności osób z niepełnosprawnością zamieszkujących tereny wiejskie w Polsce dostarcza artykuł podsumowujący zakończone we wrześniu 2012 roku badania: „Determinanty aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych zamieszkałych na obszarach wiejskich” przeprowadzone na próbie 5 000 respondentów¹³. Z badania wynika, że aktywność turystyczna osób z niepełnosprawnością zamieszkująca tereny wiejskie w Polsce dotyczyła wówczas tylko około 50% badanych.

„Wyjazd poza miejsce stałego zamieszkania w czasie wolnym deklarują najczęściej osoby młode i w średnim wieku, z wykształceniem wyższym, aktywni zawodowo, będące w związkach małżeńskich, z niepełnosprawnością psychiczną sensoryczną. [...] Czynnikiem aktywizującym uczestnictwo w turystyce jest poziom wykształcenia oraz aktywność zawodowa respondentów. Ważnymi czynnikami w ocenie badanych jest również ogólna sytuacja rodzinna. Aktywizacja zawodowa oraz podnoszenie świadomości i rozbudzanie potrzeb turystycznych może przyczynić się do zwiększonej aktywności w życiu społecznym, zawodowym i korzystnie wpłynąć na relacje w bezpośrednim otoczeniu osób z niepełnosprawnością”¹⁴.

¹³ J. Żbikowski, A. Sielecka, M. Kuźmicki, *Determinanty aktywności turystycznej osób z niepełnosprawnością zamieszkałych na obszarach wiejskich*, „Studia Ekonomiczne i Regionalne” 2019, t. 12, nr 4, s. 401–417.

¹⁴ Tamże, s. 401.

Badanie zidentyfikowało podstawowe bariery w związku z podejmowaniem aktywności turystycznej przez osoby z niepełnosprawnościami zamieszkujące obszary wiejskie:

- wysokie koszty (89,9%)
- rodzaj niepełnosprawności (63,2%)
- trudności komunikacyjne (57,1%)
- brak informacji (48,8%)
- brak zainteresowania i ofert ze strony instytucji i organizacji samorządowych, brak placówek i organizacji zrzeszających osoby niepełnosprawne, ogólny brak zainteresowania aktywnością turystyczną czy rekreacyjną (40%)
- lęk przed kontaktem ze środowiskiem ludzi zdrowych i ich reakcją na rodzaju niepełnosprawności (25,8%)
- brak pomocy ze strony najbliższych (19,5%).
- inne: brak wolnego czasu, stan zdrowia, choroba, choroba innego członka rodziny, sprawowanie opieki nad innym członkiem rodziny, zła sytuacja materialna¹⁵.

11

3. Inwentaryzacja zasobów na obszarze województwa podkarpackiego pod kątem dostępności dla beneficjentów turystyki społecznej

Sporządzony w 2015 roku „Raport na temat dostosowania obiektów noclegowych z terenu woj. małopolskiego i podkarpackiego dla osób z niepełnosprawnościami” stwierdza, że w większości miejscowości województw podkarpackiego samodzielnie podróżujące osoby z niepełnosprawnościami mogą znaleźć dostosowane obiekty noclegowe, przy czym podkreśla, że w wielu obiektach jednocześnie może komfortowo przebywać mniej niż 5 osób z zaawansowaną niepełnosprawnością ruchową (zbyt mała liczba dostosowanych pomieszczeń). Raport podkreśla brak świadomości zarządzających obiektami na temat potrzeb i problemów osób z niepełnosprawnościami. Najlepiej dostosowane przestrzenie mieszkalne miały w tym czasie obiekty ukierunkowane na działalność leczniczą i rehabilitacyjną (sanatoria, ośrodki rehabilitacyjne) oraz nowe obiekty o wyższym standardzie (znacząco droższe i przez to mało dostępne)¹⁶.

---

¹⁵ Tamże, s. 413.

¹⁶ *Raport na temat dostosowania obiektów noclegowych z terenu woj. małopolskiego i podkarpackiego dla osób z niepełnosprawnościami*, Fundacja „Wyjdz z domu”, 2015: <https://wyjdzdomu.pl/wp->

Obecnie stan ten uległ znaczącej poprawie. Na terenie objętym działaniami marki Carpathia Open powstaje coraz więcej ofert i atrakcji dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Są to obiekty, trasy turystyczne, mapy i przewodniki z audiodeskrypcją.

Poniżej wskazano na najważniejsze zasoby woj. podkarpackiego dotyczące dostępności. Szczegółowa inwentaryzacja zasobów wraz z oceną ich przystosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami stanowi załącznik do dokumentu (Zał. 1. Inwentaryzacja zasobów woj. podkarpackiego pod kątem dostępności).

3.1. Trasy, ścieżki, szlaki

- **„Zobaczyć Beskid Niski”** – ścieżka wytyczona w Olchowcu o długości 4,5 km została wyposażona w 18 urządzeń ułatwiających poznanie otoczenia osobom niewidomym i niedowidzącym. Trasa prowadzi m.in. do cerkwi Przeniesienia Relikwii św. Mikołaja.
- **„Zobaczyć Bieszczady”** – ścieżka wytyczona w Mucznym, na terenie Nadleśnictwa Stuposiany, rozpoczyna się przed budynkiem Centrum Promocji Leśnictwa w Mucznym. Trasa jest wyposażona w 15 urządzeń umożliwiających zwiedzanie osobom niewidomym i niedowidzącym.
- **Szlak Połonin Bieszczadzkich¹⁷** – opis szlaku w języku migowym.
- **„Zobaczyć Solinę”** – ścieżka przebiega przez gminę Ustrzyki Dolne, konkretnie przez pasmo Żukowa. Na trasie znajduje się 11 urządzeń, znaczników totopoint. W Centrum Szkoleniowym SOS na Ratunek w Równi można wypożyczyć tandemy, z których osoby z niepełnosprawnością wzroku mogą korzystać wraz z przewodnikiem. Atrakcją na trasie są m.in. dawne szybowisko i wieża widokowa na Holicy.
- **Rzeszowski szlak turystyczny dla osób niewidomych i niedowidzących¹⁸** - tablice tyflograficzne zostały ustawione w siedmiu miejscach na terenie miasta oraz przewodnik po rzeszowskich atrakcjach turystycznych napisanego alfabetem Braille'a :
(1) przed Dworcem Głównym PKP w Rzeszowie (obok wejścia do budynku głównego),
(2) na budynku Urzędu Wojewódzkiego przy ul. Grunwaldzkiej (obok okrągłej kładki),

---

content/uploads/2016/03/WYJDZ_z_DOMU_RAPORT_dostepnosc_brosz_A5_022016-1.pdf (dostęp: 7.12.2023).

¹⁷ <https://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/turystyka/pomysl-na-wyprawe/szlakiem-polonin-bieszczadzkich> (dostęp: 3.12.2023).

¹⁸ <https://www.erzeszow.pl/44-turystyka/7269-rzeszowski-szlak-turystyczny-dla-osob-niewidomych-i-niedowidzacych.html> (dostęp: 4.12.2023).

(3) na chodniku obok Ogrodów Bernardyńskich przy ul. Ciepłińskiego (obok Pomnika Walk Rewolucyjnych), (4) na budynku wejścia do Trasy Podziemnej (Rynek 26), (5) na chodniku przed bramą główną Starego Cmentarza przy ul. Targowej, (6) przy Letnim Pałacu Lubomirskich (od strony fontanny multimedialnej) oraz (7) przy Zamku Lubomirskich na placu Śreniawitów (obok Krzyża Ofiar Komunizmu).

- **Portal informacyjno-promocyjny o walorach turystycznych Rzeszowa**¹⁹ – witryna przystosowana do zdolności percepcyjnych osób niesłyszących, zawierająca m.in. miniprzewodnik wideo w języku migowym.

3.2. Wybrane atrakcje

Turystyka społeczna na Podkarpaciu to możliwość poznania miejsc historycznych, zabytków i kultury regionu przez osoby ze szczególnymi potrzebami. Wielu podkarpackich dostawców usług kulturalnych i turystycznych dba o dostępność dla wszystkich turystów i umożliwia osobom z niepełnosprawnościami pełny udział w kulturalnym dziedzictwie regionu.

- **Muzeum Regionalne w Stalowej Woli**²⁰

Personel muzeum jest wykwalifikowany w obsłudze osób niewidomych, słabowidzących, niesłyszących, słabosłyszących, z dysfunkcją narządu ruchu oraz z innymi rodzajami niepełnosprawności. W czasie zwiedzania można skorzystać z pomocy asystenta osoby niepełnosprawnej. Istnieje możliwość zwiedzania ekspozycji z przewodnikiem w języku migowym (SJM, PJM).

Ekspozycje i podpisy na wystawach rozmieszczone są na wysokości odpowiedniej dla osób poruszających się na wózku. Muzeum oferuje możliwość dotykania wybranych eksponatów, kopii eksponatów, makiet, tyflografik. Opisy wystaw i podpisy pod eksponatami mają duże litery i kontrastowe tło, są dostępne w wersji dźwiękowej i w alfabecie Braille'a. Poza tym w instytucji są też dostępne urządzenia wspomagające odbiór ekspozycji (audio przewodniki, palmpopy, mp3) i odbiór informacji słownych (np. pętle indukcyjne, system FM).

Muzeum posiada oferty edukacyjne dla niewidomych, słabowidzących, niesłyszących i słabosłyszących, niepełnosprawnych intelektualnie, wystawy dla osób niewidomych i słabowidzących. Istnieje także możliwość organizacji zajęć poza muzeum.

¹⁹ www.migajacyrzeszow.vipserv.org/index.php/miniprzewodnik (dostęp: 4.12.2023).

²⁰ www.muzeum.stalowawola.pl (dostęp: 4.12.2023).

- **Arboretum w Bolestraszcach**²¹

Na terenie Arboretum powstał Ogród Dydaktyczny dla osób niepełnosprawnych zwany Ogrodem Sensualnym, w którym zgromadzono rośliny oddziałujące na wszystkie zmysły poznawcze człowieka. Znajdują się w nim specjalistyczne kolekcje atrakcyjnych roślin – pachnące, o ciekawej fakturze, zróżnicowanym kształcie liści, pędów i owoców, a także aromatyczne zioła, których rozcierane liście dostarczają wyjątkowych wrażeń zmysłowych. Jest to jedyny tego rodzaju obiekt w południowo-wschodniej Polsce. Miejsce jest przystosowane do swobodnego, sprawnego i samodzielnego poruszania się przez osoby na wózkach inwalidzkich, osoby z ograniczoną możliwością ruchową, osoby starsze oraz inne osoby z różnymi dysfunkcjami wzroku. Pracownicy ogrodu są wykwalifikowani w obsłudze osób z dysfunkcją narządu ruchu, niewidomych i słabowidzących. Instytucja posiada oferty edukacyjne dla osób niesłyszących, słabo słyszących, niewidomych, słabo widzących i niepełnosprawnych intelektualnie.

- **Muzeum Dobranocek w Rzeszowie**²²

Wyjątkowe miejsce dla małych i dużych, które na co dzień współpracuje z zespołami szkół specjalnych, ośrodkami rehabilitacji i edukacji, stowarzyszeniami i fundacjami pomagającymi osobom z niepełnosprawnością, a także ekspertami w zakresie przystosowywania ofert do specjalnych potrzeb. Muzeum posiada wszelkie udogodnienia w zakresie udostępniania przestrzeni i materiałów osobom z niepełnosprawnościami. Oprócz pętli indukcyjnej, tyflografik, materiałów w alfabecie Braille'a, w przestrzeni muzeum znajduje się także gabłota przystosowana do dotykowego poznawania kopii eksponatów oraz interaktywne stanowiska i panel dotykowy z grą o Reksiu.

Instytucja udostępnia „Przewodnik dla małych i dużych wielbicieli dobranocek. Muzeum oczyma niewidomego” (publikacja w druku brajlowskim), ogólnodostępna do pobrania aplikacja „Przewodnik dla małych i dużych wielbicieli dobranocek. Muzeum oczyma niesłyszącego” (nagranie video z napisami oraz w języku migowym), „Uczę się i bawię z dobranockami” (książeczka z obrazkami), materiały z audiodeskrypcją²³.

---

²¹ www.bolestraszyce.com.pl (dostęp: 4.12.2023).

²² www.muzeumdobranocek.pl (dostęp: 4.12.2023).

²³ www.czytanieobrazow.pl/?s=muzeum+dobranocek (dostęp: 4.12.2023).

Muzeum zatrudnia pracownika z niepełnosprawnością i koordynatora dostępności, a także organizuje praktyki i staże dla osób z niepełnosprawnościami.

- **Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej²⁴**

Przestrzeń muzeum jest przyjazna osobom poruszającym się na wózkach, a eksponaty i podpisy rozmieszczone są na odpowiedniej. Na wyposażeniu muzeum są urządzenia wspomagające odbiór informacji (audio przewodniki, palmpoty, mp3). Personel jest wykwalifikowany w obsłudze osób niewidomych, słabowidzących, niesłyszących, słabosłyszących, z dysfunkcją narządu ruchu, niepełnosprawnych intelektualnie. Ponad to istnieje możliwość pomocy asystenta osoby niepełnosprawnej w czasie zwiedzania muzeum. Instytucja posiada oferty edukacyjne dla osób niewidomych, słabowidzących, niesłyszących, słabo słyszących, niepełnosprawnych intelektualnie.

- **Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej²⁵**

Każdy ze zwiedzających podczas zakupu biletu otrzymuje plan skansenu. Mapa nie jest dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością wzrokową. Nie ma możliwości wypożyczenia lup powiększających. Dla osób z niepełnosprawnością wzorku dostępne są makieta tyflograficzna zagrody Szylarów z Markowej (zlokalizowana przy kasie biletowej) i przewodnik w języku Braille'a z kilkoma ilustracjami tyflograficznymi obiektów (wypożyczenie jest bezpłatne). Dla wszystkich zwiedzających dostępny jest bezpłatnie audioprzewodnik z zestawem głośnomówiącym w języku polskim lub angielskim. Nagrania można także bezpłatnie pobrać ze strony internetowej Muzeum i odsłuchiwać ze swojego urządzenia mobilnego. Dla grup osób niepełnosprawnych dostępne są wybrane tematy z oferty edukacyjnej; każdorazowo istnieje możliwość dostosowania danego tematu do potrzeb grupy niepełnosprawnej.

- **Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku²⁶**

Sanocki skansen to pierwsze i największe pod względem liczby zgromadzonych obiektów muzeum etnograficzne w Polsce. Instytucja prowadzi zajęcia dla dzieci z niepełnosprawnościami w formie warsztatów połączonych ze zwiedzaniem. Tematyka lekcji

---

²⁴ www.mnzp.pl (dostęp: 4.12.2023).

²⁵ www.muzeumkolbuszowa.pl (dostęp: 4.12.2023).

²⁶ www.skansen.mblsanok.pl/a/strona.php?id=strona (dostęp: 4.12.2023).

muzealnych uwzględni możliwości poznawcze uczestników zajęć. Istnieje możliwość zwiedzania ekspozycji z przewodnikiem w języku migowym (SJM, PJM).

- **Muzeum-Zamek w Łąncucie**²⁷

Muzeum tworzą zamek, stajnie, wozownia, storczykarnia i kasyno. Obiekty znajdują się w otoczeniu rozległego parku, w którym zwiedzający mogą obejrzeć także ogród włoski. Muzeum umożliwia dotykane wybranych eksponatów, opisy wystaw dostępne są też w wersji dźwiękowej. Placówka udostępnia: urządzenia wspomagające zwiedzanie wystaw przez osoby niewidome lub słabowidzące oraz audio przewodniki. Istnieje też możliwość zwiedzania ekspozycji z przewodnikiem w języku migowym (SJM, PJM).

Instytucja przygotowała oferty edukacyjne dla osób niesłyszących, słabosłyszących i niepełnosprawnych intelektualnie. Zajęcia prowadzą doświadczeni edukatorzy muzealni przeszkoleni w pracy z osobami z niepełnosprawnością intelektualną, ruchową i sensoryczną.

- **Podkarpackie zamki**²⁸

Zamek w Krasiczynie, Zamek Tarnowskich w Tarnobrzegu, Zamek Kazimierzowski w Przemyślu, Zamek w Baranowie Sandomierskim – z ekspozycjami, opisane w przewodniku „Podkarpackie zamki na wyciągnięcie ręki. Przewodnik turystyczny dla osób niewidomych i słabowidzących”.

16

3.3. Infrastruktura

- **Podkarpackie noclegi bez barier**²⁹

W 2015 roku w związku z realizacją projektu „Wyjdź z domu, pojedź dalej” zbadano 77 obiektów noclegowych z terenów woj. małopolskiego i podkarpackiego – w tym 20 obiektów z terenu woj. podkarpackiego³⁰. Wyniki wykazały, że o ile istnieje świadomość potrzeb i wymagań osób poruszających się na wózku inwalidzkim, o tyle nie ma żadnej świadomości na temat potrzeb osób niewidomych i niedowidzących oraz niesłyszących i niedosłyszących.

---

²⁷ www.zamek-lancut.pl (dostęp: 4.12.2023).

²⁸ www.podcasters.spotify.com/pod/show/trzecieoko/episodes/Podkarpackie-zamki-na-wycigniecie-rki--Przewodnik-turystyczny-dla-osb-niewidomych-i-sabowidzczych-e1avm21/a-a70997j (dostęp: 4.12.2023).

²⁹ www.noclegibezbarier.pl/noclegi/ (dostęp: 4.12.2023).

³⁰ *Raport na temat dostosowania obiektów noclegowych z terenu woj. małopolskiego i podkarpackiego dla osób z niepełnosprawnościami*, Fundacja „Wyjdź z domu”, 2015: https://wyjdzdomu.pl/wp-content/uploads/2016/03/WYJDZ_z_DOMU_RAPORT_dostepnosc_brosz_A5_022016-1.pdf (dostęp: 7.12.2023).

Żaden ze zbadanych obiektów nie posiadał wówczas stanowiskowej pętli indukcyjnej przy recepcji, infrastruktury ułatwiającej orientację i poruszanie się na zewnątrz i wewnątrz dla osób niewidomych, menu i karty dań w alfabecie Braille'a.

Spośród 20 obiektów z woj. podkarpackiego najlepiej oceniono wówczas dwa obiekty:

- **Centrum Turystyki i Rekreacji WSliZ Kielnarowa**, 386 A 36-020 Tyczyn, tel. +48 17 866 14 24; hotel posiada 3 jednostki mieszkalne bardzo dobrze przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich; jest częścią kompleksu uczelni WSliZ i oferuje dla swoich gości wiele atrakcji oraz hipoterapię i zooterapię.
- **Blue Diamond Hotel Active SPA**, Nowa Wieś 414, 36-001 Trzebownisko, tel. +48 17 77 22 666; hotel posiadający 2 jednostki mieszkalne oraz kompleks rekreacyjny i sportowy bardzo dobrze przystosowany dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Obecnie udogodnienia pojawiły się również w następujących obiektach w regionie: Villa Asturia w Rymanowie Zdroju, Hotel Hetman (Rzeszów), Hotel ZIMOWIT (Rzeszów), Hotel Villa Riviera (Rzeszów), Hotel Prezydencki (Rzeszów), Hotel Ambadorski (Rzeszów), Hotel Gold (Dębica), Zajazd pod Caryńską (Ustrzyki Górne), Hotel Restauracja Spa SANVIT (Sanok).

Gastronomia³¹: Hotel „EwKa” (Myczków-Polańczyk), Galeria Przedmiotu i Kawiarenka GP (Jarosław), „Energetyk” SPA (Myczkowce), Biuro turystyki „Albatros” Ż. Ziober (Przemyśl), Hotel-Restauracja Leliwa (Przeworsk), Hotel „Ambasador” (Rzeszów), Hotel „Villa Riviera” (Rzeszów), Hotel wellness & spa „Nowy Dwór” (Świlcza), PHU „Karolina” – Hotel (Tarnobrzeg), Hotel Górski PTTK (Ustrzyki Górne).

- **Schronisko bez barier na Przehybie**

Położone w sercu Beskidu Sądeckiego na wysokości 1175 m n.p.m. i dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

- **Inne obiekty dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych**

Punkt Informacyjno-Edukacyjny Bieszczadzkiego Parku Narodowego w Wołosatem, Terenowa Stacja Edukacji Ekologicznej Bieszczadzkiego Parku Narodowego wraz z Ogrodem

---

³¹ www.tdw.pttk.pl/index.php (dostęp: 4.12.2023).

Edukacyjnym (platforma, podjazdy, oznaczenia tyflograficzne) w Wołosatem, Terenowa Stacja Edukacji Ekologicznej Bieszczadzkiego Parku Narodowego w Suchych Rzekach.

3.4. Działania

- **„Dostępne Muzeum”: Koalicja „Muzea bez barier” i Akademia „Kultura bez barier”³²**

To inicjatywy Muzeum Regionalnego w Stalowej Woli wspierające turystykę dostępną. Muzeum od 2007 r. muzeum realizuje pierwszy w Polsce zintegrowany program dla osób niepełnosprawnych „Dostępne Muzeum” – nowatorski program edukacyjny, który poprzez likwidację barier architektonicznych i mentalnych umożliwia aktywny udział w odbiorze sztuki osobom z dysfunkcjami wzroku, słuchu i ruchu, a także niepełnosprawnym intelektualnie. Jednym z efektów działań jest „E-przewodnik po dostępnych muzeach polskich” (Stalowa Wola 2013) opracowany w ramach programu³³.

Koalicję „Muzea bez barier” na rzecz profesjonalnej obsługi niepełnosprawnego zwiedzającego tworzy obecnie 9 podmiotów: 5 muzeów z województwa podkarpackiego, 4 muzea z obwodu lwowskiego oraz 4 organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się osobami o różnych dysfunkcjach. Akademia „Kultura bez barier” kształci personel muzeów w zakresie obsługi osób niepełnosprawnych, organizuje szkolenia i warsztaty, aktywizuje środowiska muzealników i intensywnie pracuje na rzecz tworzenia i promocji kultury dostępnej.

- **Fundacja Antoniego Kamińskiego „EDUCARE ET SERVIRE”³⁴**

Fundacja prowadzi w Dębicy „Szkołę Usług Hotelarskich, Sztuki Gotowania i innych zawodów”, w której uczniowie z niepełnosprawnościami, pod okiem kadry doświadczonych nauczycieli i instruktorów, uzyskują kompetencje i kwalifikacje przygotowujące do podjęcia pracy.

---

³² www.muzeabezbarier.pl (dostęp: 4.12.2023).

³³ *E-przewodnik po dostępnych muzeach polskich opracowany na podstawie badania ankietowego Diagnoza stanu dostępności architektonicznej i edukacyjnej polskich i ukraińskich muzeów dla osób niepełnosprawnych*, Muzeum Regionalne w Stalowej Woli, Stalowa Wola 2013, www.muzeabezbarier.pl/przewodnik (dostęp: 4.12.2023).

³⁴ www.educare.pl (dostęp: 4.12.2023).

- **Aeroklub Stalowowski we współpracy z Fundacją im. doktora Piotra Janaszka**
PODAJ DALEJ³⁵

Instytucje prowadzą w Bezmiechowej cykliczne szkolenia dla pilotów z niepełnosprawnościami.

---

³⁵ www.podajdalej.org.pl/co-robimy/rozwin-skrzydla-2022/, www.facebook.com/niebobdostepne (dostęp: 4.12.2023).

4. Analiza trendów w turystyce społecznej

Aktualne trendy w turystyce społecznej odzwierciedlają rosnącą świadomość społeczną i ekologiczną wśród podróżnych oraz zmieniające się oczekiwania wobec branży turystycznej. Trendy odzwierciedlają rosnące zapotrzebowanie na bardziej świadome, odpowiedzialne i inkluzyjne podejście do podróżowania, które szanuje zarówno środowisko, jak i społeczności lokalne.

Spośród wielu trendów w turystyce społecznej kluczowe w kontekście regionu karpackiego i nowopowstającej submarki Carpathia Open należy wymienić przede wszystkim:

- turystykę zrównoważoną
- turystykę dostępną
- autentyczne i lokalne doświadczenia
- turystykę społecznościową
- rozwój cyfryzacji i technologii
- edukację i świadomość
- turystykę wellness i zdrowotną
- personalizację.

20

Turystyka zrównoważona

- Ekoturystyka – turystyka, która minimalizuje wpływ na środowisko i wspiera ochronę przyrody.
- Odpowiedzialne podróżowanie – turystyka biorąca pod uwagę wpływ na lokalne społeczności i środowisko.

Turystyka dostępna

- Inkluzja i dostępność – dążenie do uczynienia atrakcji turystycznych, miejsc noclegowych i transportu dostępnymi dla osób z różnymi potrzebami, w tym dla osób z niepełnosprawnościami.

„Zauważalne upowszechnienie turystyki wśród osób z niepełnosprawnością dokonuje się także dzięki stosowaniu licznych udogodnień na szlakach górskich dla osób z niepełnosprawnością ruchową, w tym między innymi poprzez asfaltowanie dróg, zakładanie plastikowych siatek, którymi pokrywa się drogę, czy też układanie drewnianych kładek, dzięki którym możliwy jest podjazd dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Dla osób z niepełnosprawnością wzroku przygotowywane są tablice informacyjne napisane alfabetem Braille’a lub udźwiękowione punkty informacyjne. Coraz

częściej ustawiane są także rzeźbione elementy, które można odkrywać dotykiem, a także plastyczne mapy rzeźby terenu³⁶.

Autentyczne i lokalne doświadczenia

- Kulturowa immersja – poszukiwanie autentycznych doświadczeń kulturowych, które pozwalają głębiej zrozumieć i doświadczyć lokalnych społeczności.
- Wsparcie dla lokalnych przedsiębiorstw – wybieranie usług oferowanych przez lokalne firmy i rzemieślników.

Turystyka społecznościowa

- Angażowanie lokalnych społeczności – projekty turystyczne, które angażują mieszkańców i przynoszą bezpośrednie korzyści społecznościom lokalnym.
- Wolontariat – połączenie podróży z wolontariatem dającym możliwość pracy na rzecz społeczności goszczących.

Cyfryzacja i technologia

- Wirtualne podróże, rozwój technologii VR i AR umożliwiające wirtualne doświadczanie miejsc i kultur – ważne w kontekście udostępniania miejsc osobom z niepełnosprawnościami, jak również w kontekście promowania miejsc szczególnie wartościowych źle znoszących stałą obecność człowieka, które nie powinny być poddane turystyce masowej np. z uwagi na zagrożone dziedzictwo przyrodnicze itp.
- Aplikacje i narzędzia cyfrowe ułatwiające dostęp do informacji i rezerwacji.

Edukacja i świadomość

- Podróże edukacyjne – podróże z naciskiem na naukę i rozwój osobisty, w tym warsztaty, kursy i doświadczenia edukacyjne.
- Podnoszenie świadomości – kampanie i inicjatywy mające na celu zwiększenie świadomości na temat zrównoważonego i odpowiedzialnego podróżowania.
- Rosnąca popularność nurtu pedagogicznego, który nazywany jest też metodą pedagogiczną – *Outdoor Education* (pedagogika przygody, pedagogika przeżyć,

---

³⁶ M. Wieczorek, A. Sadziak, W. Wiliński, *Podjęmowanie turystyki na obszarach górskich przez osoby z niepełnosprawnością a poziom ich samooceny – badania pilotażowe*, „Folia Turistica” 2019, nr 52, s. 102.

edukacja środowiskowa, wychowanie plenerowe) służącej nabywaniu i rozwijaniu kompetencji istotnych dla rozwoju osobistego: komunikacji, współpracy, przyjmowania różnych ról w grupie oraz wypracowanie strategii potrzebnych do analizy i rozwiązania problemów.

„Sama realizacja pedagogiki przeżyć odbywa się poprzez wspinaczki górskie, aktywność w tzw. małych gajach, penetracjach jaskiń, spływach kajakowych, wycieczkach na orientację oraz biwakowaniu i obozownictwu”³⁷.

Turystyka wellness i zdrowotna

- Skupienie na dobrobycie – podróże ukierunkowane na zadbanie o zdrowie psychiczne i fizyczne, w tym miejsca odosobnienia, ośrodki wellness i turystyka medyczna.
- Turystyka wytchnieniowa – tworzenie ofert z myślą o opiekunach osób chorujących i z niepełnosprawnościami uwzględniających wszystkie ich potrzeby związane z umożliwieniem im satysfakcjonującego wypoczynku (organizowanie zastępstw w opiece itp.).

22

Personalizacja

- Dostosowywanie doświadczeń – tworzenie ofert turystycznych dostosowanych do indywidualnych potrzeb i zainteresowań podróżnych.
- Elastyczność rezerwacji – zmiany w polityce rezerwacji umożliwiające większą elastyczność podróżującym.

4.1. Dobre praktyki międzynarodowe

„Przemysł turystyczny i szkoły turystyki w krajach UE ściśle ze sobą współpracują. Zapewniają w ten sposób prawidłowy przebieg szkolenia studentów, który uwzględnia potrzeby wszystkich klientów niezależnie od ich szczególnych potrzeb. W przedsiębiorstwach i firmach turystycznych pojawia coraz więcej pilotów, przewodników, personelu do obsługi turystów, którzy sami są osobami niepełnosprawnymi. Tworzone są specjalne pakiety turystyczne kierowane do osób z niepełnosprawnościami i osób starszych.

W przeciwieństwie do ofert dla ludzi zdrowych, które mają charakter uniwersalny, programy imprez turystycznych dla osób o specjalnych potrzebach uwzględniają ich dysfunkcje i potrzeby. Są to

---

³⁷ M. Wieczorek, A. Sadziak, W. Wiliński, *Podjęmowanie turystyki na obszarach górskich przez osoby z niepełnosprawnością a poziom ich samooceny – badania pilotażowe*, „Folia Turistica” 2019, nr 52, s. 102.

propozycje tradycyjne jak wycieczki czy pobyty, ale również cała gama ofert imprez turystyki kwalifikowanej nawet o charakterze ekstremalnym”³⁸.

- **Europejska Sieć Turystyki Dostępnej (The European Network for Accessible Tourism – ENAT)³⁹**

To stowarzyszenie non profit, które skupia organizacje i instytucje związane zarówno z badaniami, promocją, jak i działalnością praktyczną w zakresie turystyki dostępnej. Wykorzystując wiedzę i doświadczenie partnerów w sieci współpracy, członkowie ENAT pracują nad poprawą dostępności informacji turystycznej, transportu, infrastruktury, projektowaniem usług dla odwiedzających, którzy mają różne potrzeby w zakresie udogodnień. Współpraca ta przyczynia się do tworzenia modeli doskonalenia „turystyki dostępnej”, użytecznych dla całej branży turystycznej.

- **Światowa Organizacja Turystyki (UNWTO)**

Intensywnie wspiera rozwój turystyki dostępnej i podkreśla, że dostępność musi być cechą całego turystycznego łańcucha wartości⁴⁰. Łańcuch ten obejmuje element takie jak: zarządzanie destynacjami turystycznymi, informacja i promocja turystyczna, środowisko, przestrzeń obiektów architektonicznych i miast, rodzaje transportu i stacji, zakwaterowanie i gastronomia, działalność kulturalna (m.in. muzea, teatry, kina i inne), działania i wydarzenia turystyczne. Kluczem do sukcesu stworzenia pełnej oferty turystyki dostępnej są powiązania między wszystkimi miejscami, usługami i działaniami⁴¹.

- **International Association for Handicapped Divers⁴²**

Międzynarodowa organizacja nurkowa specjalizująca się w szkoleniu osób z niepełnosprawnościami w nurkowaniu.

---

³⁸ J. Żbikowski, A. Sielecka, M. Kuźmicki, *Determinanty aktywności turystycznej osób z niepełnosprawnością zamieszkałych na obszarach wiejskich*, „Studia Ekonomiczne i Regionalne” 2019, t. 12, nr 4, s. 415–416.

³⁹ <https://www.accessibletourism.org/> (dostęp: 24.11.2023).

⁴⁰ <https://www.unwto.org/accessibility> (dostęp: 29.11.2023).

⁴¹ <https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/9789284415984>, <https://webunwto.s3-eu-west-1.amazonaws.com/2019-08/recommendationsaccesstourismforallenok.pdf>, https://webunwto.s3-eu-west-1.amazonaws.com/2019-08/goodpracticesintheaccessibletourismsupplychain_en_2016_2_web_20160726122_revisado_vfinal_2_accs_updated_on_the_web.pdf (dostęp: 29.11.2023).

⁴² <https://www.iahd.org/en/> (dostęp: 29.11.2023).

- **Wilderness Inquiry**⁴³

Organizacja non-profit, której misją jest łączenie ludzi w każdym wieku, o różnym pochodzeniu, tożsamości i umiejętnościach poprzez wspólne przygody na świeżym powietrzu, aby wszyscy ludzie mogli w równym stopniu doświadczyć korzyści płynących z czasu spędzonego na łonie natury. Od 1978 roku Wilderness Inquiry stara się służyć ludziom ze wszystkich środowisk, w tym osobom niepełnosprawnym, młodzieży ze środowisk zróżnicowanych rasowo i etnicznie i/lub o niskich dochodach oraz wszystkim innym, którzy napotykają strukturalne lub systemowe bariery w korzystaniu z terenów i wód publicznych.

- **Accessible Beaches Australia**⁴⁴

Organizacja działająca na rzecz dostępności słynnych plaż w Australii i udostępnienia niezbędnego sprzętu dla osób, które go potrzebują.

- **Park Narodowy Eifel (Niemcy)**⁴⁵

Zarządzający parkiem oparli strategię turystyki dostępnej na redukcji barier komunikacyjnych i strukturalnych.

„Sieć ścieżek o długości 6,2 km sprawia, że przyroda Kermeter jest dostępna dla osób niepełnosprawnych i pełnosprawnych. Leśne ścieżki w obszarze przygodowym są zwirowane. Punkt widokowy Hirschley znajduje się w odległości około 2,7 kilometra. Tutaj lasy otwierają się, zapewniając rozległe widoki na zbiornik wodny Rur.

Naturalne centrum przygody Wild Kermeter bez barier znajduje się w samym sercu Parku Narodowego Eifel, na grzbiecie Kermeter. Odwiedzający w każdym wieku – niepełnosprawni i pełnosprawni – mogą tu odkryć „ekologiczne serce” Parku Narodowego. Na grzbiecie między zbiornikami wodnymi Rur i Urft znajdują się lasy mieszane z rodzimymi bukami czerwonymi.

Wild Kermeter obejmuje bezbarierową sieć ścieżek i panoramiczne widoki na pojezierza. Częścią tego doświadczenia jest pozbawiona barier ścieżka przyrodnicza „The Wild Way”: dziesięć wysoce interaktywnych stacji dostarcza informacji na temat dzikiej przyrody, rozwoju lasów i różnorodności biologicznej w Parku Narodowym Eifel. Spacerzy promenadą przez zalesione pustkowia zapewniają szczególnie wgląd w świat przyrody.

Punkty odpoczynku i relaksu

Ławka znajduje się co 250 metrów w pozbawionym barier naturalnym obszarze przygód. W czterech miejscach znajdują się dodatkowe leżaki. Można tu podziwiać widoki na korony drzew, posłuchać dźwięków natury i po prostu się zrelaksować. W punkcie widokowym Hirschley znajdują się również stoły piknikowe. Są one przystosowane dla osób na wózkach inwalidzkich.

---

⁴³ <https://www.wildernessinquiry.org/affinity-group-travel/> (dostęp: 29.11.2023).

⁴⁴ <https://accessiblebeaches.com/> (dostęp: 29.11.2023).

⁴⁵ <https://www.nationalpark-eifel.de/en/experience-national-park/barrier-free-accessibility/> (dostęp: 29.11.2023).

System naprowadzania dotykowego prowadzi turystów z upośledzeniem wzroku przez cały obszar. Uzupełniają go utwardzone powierzchnie dotykowe, które wskazują ważny punkt.

Utwardzone pasy dotykowe przecinające ścieżkę wskazują lokalizację ławek i znaków. Dotykowy pasek prowadzący wskazuje, w którą stronę należy podążać, gdy ścieżka się rozgałęzia. Wszystkie informacje na obszarze Wild Kermeter są dostępne w dużej, wypukłej czcionce i w niemieckim alfabecie Braille'a, a także w formie dźwiękowej. Broszura na temat obszaru Wild Kermeter jest dostępna – również w niemieckim alfabecie Braille'a – bezpłatnie w administracji parku narodowego⁴⁶.

- **Park Narodowy Lake District⁴⁷, trasa w północnej części**

Półkilometrowa trasa z kładkami turystycznymi nad mokradłami po południowej stronie jeziora Derwent Water. Kładki zaprojektowano tak, by bezpiecznie mogły się po nich przemieszczać osoby na wózkach (pomosty szerokości 1,2 m z desek z tworzywa sztucznego, co kilkadziesiąt metrów rozszerzenia umożliwiające minięcie się dwóch wózków inwalidzkich, zabezpieczające przez zjechaniem z pomostu krawężniki, brak przewyższeń)⁴⁸.

- **Park Narodowy Snowdonia⁴⁹, szlak wzdłuż rzeki Afon Glaslyn**

Szlak przystosowany do potrzeb osób poruszających się na wózkach inwalidzkich złożony z dwóch odcinków (ok. 800 m każdy) wzdłuż obu brzegów rzeki Afon Glaslyn. Odcinki łączą się na końcu kładkami, tworząc pętlę liczącą ok. 1,6 km. Trasa ma w całości porowatą nawierzchnię betonową⁵⁰.

- **Mobility International Schweiz⁵¹**

Specjalistyczne centrum podróży dla osób niepełnosprawnych i branży turystycznej w Szwajcarii. Biuro posiada wieloletnie doświadczenie w projektowaniu dostępnych ofert i ma wiele kontaktów ze stowarzyszeniami, biurami i organizacjami, które również działają w tej dziedzinie.

---

⁴⁶ <https://www.nationalpark-eifel.de/en/experience-national-park/barrier-free-accessibility/fully-accessible-wild-kermeter/> (dostęp: 29.11.2023).

⁴⁷ <https://www.lakedistrict.gov.uk/> (dostęp: 29.11.2023).

⁴⁸ <https://www.lakedistrict.gov.uk/visiting/things-to-do/walking/mileswithoutstiles> (dostęp: 29.11.2023).

⁴⁹ <https://snowdonia.gov.wales/> (dostęp: 4.12.2023).

⁵⁰ <https://snowdonia.gov.wales/visit/access-for-all/> (dostęp: 4.12.2023).

⁵¹ <https://www.barrierefreier-tourismus.info/reiseinformationen/linksammlung/allgemeine-informationen/barrierefreies-reisen/mobility-international-schweiz> (dostęp: 4.12.2023).

Portal **Accessible Tourism Info**⁵² ma na celu pomóc każdemu, kto ma specjalne potrzeby informacyjne lub wymagania dotyczące usług, w szybkim znalezieniu wszystkich informacji potrzebnych do swobodnego i nieograniczonego podróżowania. Strona zawiera informacje na temat dostępności podczas uzyskiwania informacji i planowania podróży, podróży do i z miejsca docelowego, zakwaterowania i lokalnych atrakcji.

- **Program „Dostępność miast europejskich”**

Program miał na celu „rozwój turystyki kulturalnej i edukacyjnej dla osób z niepełnosprawnościami. Członkami założycielskimi programu są organizacje i stowarzyszenia niewidomych i słabowidzących, muzea i galerie między innymi: British Museum, National Gallery, Musees de la Ville de Paris oraz kilka znanych uniwersytetów z Francji, Włoch, Wielkiej Brytanii, Szwecji. Dzięki temu zostały opracowane np.: pierwszy przewodnik dla osób z upośledzeniem wzroku po Londynie, Paryżu, Wenecji, Turynie i Sztokholmie, architektoniczne przewodniki (plany) z wypukłymi obrazami z podobiznami dla Turynu i Wenecji, przewodnik cztery przechadzki „z użyciem pięciu zmysłów” na Quartier Latin w Paryżu, audio-wizualne przewodniki „trasami dotyku w muzeach Londynu, Paryża, Sztokholmu”⁵³.

26

4.2. Dobre praktyki w Polsce

- **Fundacja „Wyjdź z Domu”⁵⁴**

Działania: **noclegibezbarier.pl**⁵⁵ – portal założony w ramach projektu „wyjdź z domu, pojedź dalej”; **Wakacje w dobrym tempie**⁵⁶ – biuro turystyczne z ofertą dla osób z niepełnosprawnościami; działalność wydawnicza⁵⁷.

- **Accessible Poland Tours – biuro podróży dla osób z niepełnosprawnościami⁵⁸**

Oferta biura obejmuje: wycieczki jednodniowe i wielodniowe po Polsce na zamówienie dla grup; wyjazdy i wczasy zagraniczne: autokarowe i samolotowe w kraju i zagranicą w

---

⁵² <https://www.barrierefreier-tourismus.info/> (dostęp: 4.12.2023).

⁵³ J. Żbikowski, A. Sielecka, M. Kuźmicki, *Determinanty aktywności turystycznej osób z niepełnosprawnością zamieszkałych na obszarach wiejskich*, „Studia Ekonomiczne i Regionalne” 2019, t. 12, nr 4, s. 415–416.

⁵⁴ <https://wyjdzdomu.pl/> (dostęp: 5.12.2023).

⁵⁵ <https://noclegibezbarier.pl/> (dostęp: 5.12.2023).

⁵⁶ <https://wakacjewdobrymtempie.pl/> (dostęp: 5.12.2023).

⁵⁷ Np. https://wyjdzdomu.pl/pliki/Wyjdz_Z_Domu_Bariery_broszura_082014_12str_A5_m.pdf (dostęp: 5.12.2023).

⁵⁸ <https://accessibletour.pl/> (dostęp: 5.12.2023).

obiektach kompleksowo przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych; wycieczki dla szkół zwykłych i integracyjnych; pobyty w ośrodkach Spa i turnusy w ośrodkach rehabilitacyjnych; możliwość wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego; pomoc asystenta osoby niepełnosprawnej (odpłatnie); programy gotowe lub opracowane na indywidualne zamówienie.

- **Fundacja Szansa – Jesteśmy Razem**

Tyflopunkty – to sieć „punktów konsultacyjnych, w których osoby z wadami wzroku oraz ich rodziny i opiekunowie mogą zasięgać różnego rodzaju porad. Zatrudnieni tam tyflospecjaliści służą pomocą m.in. w doborze sprzętu rehabilitacyjnego, uzyskaniu dotacji na specjalistyczny sprzęt i szkoleniach rehabilitacyjnych, wyborze odpowiedniej szkoły czy miejsca pracy. Prócz rehabilitacji podstawowej wybrane tyflopunkty prowadzą również szkolenia i warsztaty pomagające znaleźć osobom z niepełnosprawnością wzrokową wymarzoną pracę lub otworzyć własną działalność gospodarczą. Z usług tyflopunktów korzystają w równym stopniu opiekunowie osób niewidomych, nauczyciele, wolontariusze oraz przedstawiciele organizacji i instytucji działających lub pomagających osobom niepełnosprawnym”⁵⁹.

27

- **Fundacja Kultury Bez Barrier**⁶⁰

Fundacja działa w przestrzeniach kultury, udostępnia jej teksty, wydarzenia i miejsca. Fundacja organizuje dostępne wydarzenia kulturalne (Festiwal Kultury bez Barrier, Festiwal Filmowy Przejścia, COOLturalny Festiwal Głuchych), szkoli z dostępności, opracowuje i konsultuje polityki miejskie.

- **Tu możesz**⁶¹

Baza miejsc i wydarzeń z pętlami indukcyjnymi tworzona we współpracy z użytkownikami.

- **MPK Poznań aplikacja myMPK**⁶²

---

⁵⁹ <https://www.szansadlaniewidomych.org/index.php/tyflopunkty-2/> (dostęp: 4.12.2023).

⁶⁰ <https://kulturabezbarier.org/> (dostęp: 4.12.2023).

⁶¹ <https://www.tumozesz.pl/pl/> (dostęp: 4.12.2023).

⁶² <https://play.google.com/store/apps/details?id=pl.piotrkostecki.mpk&pli=1> , <https://apps.apple.com/pl/app/mympk/id1469040691> (dostęp: 4.12.2023).

Informowanie o zmianach w funkcjonowaniu komunikacji miejskiej (rozkład jazdy, awarie, remonty) w systemie Voice Assistant. Aplikacja powstawała we współpracy z Towarzystwem Osób Niewidzących i Niedowidzących w Poznaniu.

- **Podróże bez barier, POLREGIO⁶³**

Planowanie podróży pociągiem i zamawianie asysty przez osoby o ograniczonej mobilności.

- **PTTK, projekt „Turystyka dla wszystkich – kształcenie kadr dla turystyki osób niepełnosprawnych (2019)”⁶⁴**

Projekt zakładał m.in.: przygotowanie i wdrożenie systemu szkoleń dla kadry turystycznej w zakresie organizacji i obsługi imprez dla i z udziałem osób z różnymi dysfunkcjami; przygotowanie kadry do obsługi w turystyce osób niepełnosprawnych; zwiększenie kompetencji kadr dla turystyki osób niepełnosprawnych; popularyzowanie form turystyki alternatywnej, nastawionej na integrację społeczną, a także dobrych praktyk w zakresie szerokiego udostępniania infrastruktury turystycznej, szkolenie animatorów turystyki osób niepełnosprawnych.

28

Na stronie projektu powstała wyszukiwarka obiektów i atrakcji dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami z podziałem na: noclegi, gastronomię, biura turystyczne, transport, kulturę, sport, rekreację, parki, bulwary, mola.

- **Działalność Rady Programowej ds. Turystyki Osób Niepełnosprawnych powołanej przez Zarząd Główny PTTK⁶⁵**
- **Atlas Parków Narodowych w Polsce dla osób niewidomych i słabowidzących⁶⁶**

Zespół konsultacyjny powołany przez Prezesa Towarzystwa Opieki nad Ociemniałymi (TONO) w Laskach przygotował Atlas Parków Narodowych w Polsce dla osób niewidomych i słabowidzących. Projekt został dofinansowany ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (nr 464/2011/Wn-50/EE-WD/D z dnia 28.10.2011 r.). Na to przedsięwzięcie złożyły się następujące działania: opracowanie zestawów map dotykowo-barwnych (komplet 12 plansz) oraz mapy ściennej dla każdego parku narodowego; adaptacja ogólnodostępnych materiałów informacyjnych opublikowanych w wersjach papierowych,

⁶³ <https://polregio.pl/pl/podroz-bez-barier/> (dostęp: 4.12.2023).

⁶⁴ <https://tdw.pttk.pl/index.php> (dostęp: 6.12.2023).

⁶⁵ <https://tdw.pttk.pl/rton/index.php>, <https://www.facebook.com/radadston/> (dostęp: 4.12.2023).

⁶⁶ http://tyflomapy.eu/O_zestawach_map.html (dostęp: 4.12.2023).

takich jak przewodniki, opisy ścieżek dydaktycznych, wybrane artykuły, itp. do formatu dźwiękowego i udostępnienie ich na stronach internetowych parków narodowych, na stronie TOnO (www.laski.edu.pl) oraz na dedykowanym tematyce tyflokartograficznej i tyflograficznej portalu Tyflomapy.pl; przeprowadzenie warsztatów przygotowujących osoby zajmujące się edukacją w parkach narodowych (tzw. edukatorów) do przyjmowania osób z dysfunkcją wzroku i do pracy z wykorzystaniem plansz dotykowych.

- **PFRON, „Dostępność ponad barierami” i „Obszar chroniony obszar dostępny”**

Również przyczyniają się do poprawy dostępności turystyki i rekreacji dla osób z niepełnosprawnościami. W ramach tych projektów dostosowywane są obiekty i szlaki turystyczne, a także opracowywane są modele dostępnych parków narodowych lub krajobrazowych. To ogromne wsparcie dla osób, które wcześniej mogły napotykać na liczne trudności podczas podróży i zwiedzania.

- **Działalność Polskiego Związku Niewidomych⁶⁷**

- **Turystyka wytchnieniowa⁶⁸**

Projekt Fundacji Ładne Historie „Łączą nas góry” prowadzony od 2019 roku „polega na organizacji wycieczek górskich dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin. Działalność ta ma formę „turystyki wytchnieniowej”, polegającej na przydzieleniu osobnego wolontariusza do opieki nad jedną osobą potrzebującą pomocy. Rodziny i opiekunowie OZN uczestniczą w wyprawie, ale nie zajmują się osobą zależną, mają okazję do odpoczynku i osobistego przeżycia czasu na łonie natury. Fundacja wypożycza na wyprawy sprzęt turystyczny (wózki sportowe) dla osób z niepełnosprawnością ruchową. Jak mówi Maria Zięba, projekt to nie tylko wycieczki, ale przede wszystkim społeczność ludzi, która stworzyła się wśród uczestników – przyjaźnie, które wyszły poza górskie szlaki”⁶⁹.

- **Razem na szczyty⁷⁰**

Projekt, którego dwie edycje zrealizowane zostały w latach 2012–2014 i 2015–2017 pod patronatem Fundacji Jaśka Meli „Poza Horyzonty”. W trakcie każdej z dwóch edycji projektu

---

⁶⁷ <https://pzn.org.pl/dostepnosc/> (dostęp: 4.12.2023).

⁶⁸ <https://ladnehistorie.pl/turystyka-wytchnieniowa/> (dostęp: 4.12.2023).

⁶⁹ <https://wab.edu.pl/turystyka-dostepna-czyli-jak-radzimy-sobie-z-przystosowaniem-atrakcji-turystycznych-do-potrzeb-osob-z-niepelnosprawnoscia/> (dostęp: 4.12.2023).

⁷⁰ <http://razemnaszczyty.pl/> (dostęp: 6.12.2023).

uczestnicy zdobyli po 28 szczytów (po jednym ze wszystkich pasm górskich Polski). Osoby zrzeszone przy projekcie ciągle organizują wyjazdy turystyczne i działają na rzecz udostępniania turystyki.

4.3. Osoby z niepełnosprawnościami na rynku pracy

Obecna sytuacja osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy jest zróżnicowana i zależy od wielu czynników – rodzaju niepełnosprawności, dostępu do edukacji, kwalifikacji zawodowych oraz od polityk i praktyk zatrudnienia.

Wiele krajów wprowadza przepisy zachęcające lub zobowiązujące pracodawców do zatrudniania osób z niepełnosprawnościami (systemy kwotowe, zachęty podatkowe). Osoby z niepełnosprawnościami często zakładają własne firmy, dostosowując miejsce pracy do swoich indywidualnych potrzeb. Wzrost popularności pracy zdalnej, szczególnie po pandemii COVID-19, stworzył więcej możliwości dla osób z niepełnosprawnościami, umożliwiając im również pracę z domu.

Rynek pracy osób z niepełnosprawnościami w sektorze turystyki jest obszarem, który stopniowo rozwija się, choć wciąż napotyka na liczne wyzwania. Przemysł turystyczny zaczyna dostrzegać wartość i potencjał, jaki niosą ze sobą pracownicy z niepełnosprawnościami, szczególnie w kontekście promowania dostępności i inkluzji.

Osoby z niepełnosprawnościami mogą znaleźć zatrudnienie w wielu obszarach turystyki, w tym w hotelarstwie, usługach turystycznych, zarządzaniu atrakcjami turystycznymi, a także w roli przewodników turystycznych, także z uwagi na posiadane doświadczenie związane z niepełnosprawnością, a w konsekwencji z potrzebami tego typu turystów.

Sektor turystyki oferuje możliwości pracy zdalnej (np. w obszarze obsługi klienta, marketingu cyfrowego lub w rezerwacjach), co może być korzystne dla osób z ograniczeniami ruchowymi. Ponadto coraz więcej organizacji i firm oferuje specjalistyczne szkolenia dla osób z niepełnosprawnościami, aby przygotować je do pracy w branży.

Dobre praktyki i potencjalne współprace

- Poznań, Hybrydowe Targi Pracy dla Osób z (Nie)pełnosprawnościami (15.05.2023)⁷¹
- Działania Fundacji Wspierania Zatrudnienia Osób Niepełnosprawnych⁷²

⁷¹ <https://fundacijawozkowicze.pl/targipracy2023/> (dostęp 10.12.2023).

⁷² <https://fwzon.pl/> (dostęp 10.12.2023).

- Baza ofert pracy Polskiej Organizacji Pracodawców Osób Niepełnosprawnych⁷³
- Działania Karkonoskiego Sejmiku Osób Niepełnosprawnych⁷⁴
- Działania Fundacji Aktywizacja⁷⁵

Informacji na temat sytuacji osób niepełnosprawnych w województwie podkarpackim dostarcza dokument przedstawiający założenia „Wojewódzkiego Programu na Rzecz Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021–2030”⁷⁶. Program zakłada: „łagodzenie skutków niepełnosprawności poprzez nieustanne dążenie do wyrównania szans osób niepełnosprawnych w stosunku do pełnosprawnych. W Programie określono trzy cele szczegółowe, w ramach, których wyznaczono zadania, których realizacja umożliwi pełne uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym”.

Bezrobocie niepełnosprawnych i możliwości na rynku pracy w województwie podkarpackim najlepiej opisuje poniższy fragment dokumentu:

„Sytuacja osób niepełnosprawnych na rynku pracy jest dość trudna z powodu utrzymującej się wysokiej stopy bezrobocia wśród ON. Znalezienie pracy osobom niepełnosprawnym sprawia wiele problemów. Jednym z utrudnień jest niskie wykształcenie tych osób. W ogólnej liczbie 82 933 bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowych Urzędach Pracy województwa podkarpackiego na koniec 2018 r. wykazano 3 890 bezrobotnych osób niepełnosprawnych oraz 763 poszukujących pracy. Liczba bezrobotnych niepełnosprawnych w stosunku do liczby ogółu bezrobotnych to 4,69%. Jeżeli zaś mówimy o osobach poszukujących pracy, to wskaźnik ten wynosi 41,53%. Zauważalna jest tendencja wzrostowa liczby bezrobotnych niepełnosprawnych w stosunku do liczby ogółu bezrobotnych”⁷⁷.

W województwie podkarpackim w 2020 roku istniało 28 ośrodków, w których mogą być prowadzone turnusy rehabilitacyjne – zorganizowana forma aktywnej rehabilitacji osób niepełnosprawnych, połączona z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między

⁷³ <https://popon.pl/oferty-pracy/> (dostęp 10.12.2023).

⁷⁴ <https://kson.pl/> (dostęp 10.12.2023).

⁷⁵ <https://aktywizacja.org.pl/> (dostęp 10.12.2023).

⁷⁶

https://sejmik.podkarpackie.pl/attachments/article/3501/13_1za%C5%82.%20Program_na_Rzecz_Wyr%C3%B3wnywania_Szans_Os%C3%B3b_Niepe%C5%82nosprawnych_.pdf

⁷⁷

https://sejmik.podkarpackie.pl/attachments/article/3501/13_1za%C5%82.%20Program_na_Rzecz_Wyr%C3%B3wnywania_Szans_Os%C3%B3b_Niepe%C5%82nosprawnych_.pdf

innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu.

5. Marka Carpathia Open

Marka Carpathia Open to uzupełnienie globalnego międzynarodowego konceptu – submarka marki Carpathia⁷⁸ stworzonej przez Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska. Celem powołania marki jest otwarcie regionu karpackiego na potrzeby osób z niepełnosprawnościami, udostępnienie oferty turystycznej turystom ze szczególnymi potrzebami oraz aktywizacja beneficjentów turystyki społecznej i podnoszenie ich świadomości w zakresie aktywności turystycznej. Ambicją inicjatorów powołania marki jest stworzenie w regionie przestrzeni dialogu, która zaowocuje realną współpracą różnych środowisk na rzecz aktywizacji rynku turystyki społecznej – zgodnie z potrzebami jej beneficjentów.

5.1. Kapitał marki

Kapitał marki Carpathia Open opiera się na silnej idei inkluzyjnej i dostępnej turystyki, wspieranej przez zaangażowanie w społeczną zmianę, edukację, jakość usług i tworzenie nowych możliwości zatrudnienia. To wszystko razem będzie przyczyniać się do tworzenia wyrazistej, rozpoznawalnej i szanowanej marki na rynku turystycznym.

33

Analiza kapitału marki Carpathia Open według modelu kapitału marki miejsca dr. Keitha Dinniego pozwala na szczegółowe zrozumienie najcenniejszych aktywów marki i nakreśla kierunki inwestycji oraz zarządzania. W ramach tego modelu aktywa marki miejsca dzielą się na wewnętrzne i zewnętrzne.

Aktywa wewnętrzne – bezpośrednio związane z regionem, których można doświadczyć na miejscu.

- Aktywa dziedziczone – przynależące do danego miejsca poprzez jego walory geograficzne lub wydarzenia historyczne.
- Aktywa tworzone – kreowane niezależnie od naturalnych zasobów i predyspozycji danego miejsca.

Aktywa zewnętrzne – związane z regionem, których można doświadczyć także poza regionem, bez fizycznej w nim obecności.

---

⁷⁸ <http://visitcarpathia.com/> (dostęp: 4.12.2023).

- Aktywa istniejące – efekty podejmowanych w przeszłości działań promocyjnych i prezentacji danego miejsca w kulturze.
- Aktywa promowane – obejmujące obecnie podejmowane działania promujące region.

AKTYWA WEWNĘTRZNE	
DZIEDZICZONE	TWORZONE
<p>Walory geograficzne. Karpaty, z ich unikalnym krajobrazem, bogatą florą i fauną oraz różnorodnością terenów, są kluczowymi aktywami dziedzicznymi marki. Region karpacki przyciąga turystów swoim naturalnym pięknem i możliwościami aktywnego wypoczynku.</p> <p>Wydarzenia historyczne. Dziedzictwo kulturowe i historyczne Karpat, w tym tradycje, folklor i lokalna historia, są integralną częścią tożsamości regionu i przyciągają turystów zainteresowanych kulturą i historią.</p>	<p>Innowacje w turystyce. Carpathia Open będzie aktywnie rozwijać nowe produkty i usługi turystyczne, w tym turystykę dostępną, społeczną i inkluzywną.</p> <p>Zrównoważony rozwój i ochrona środowiska. Inicjatywy związane z ekoturystyką i ochroną środowiska naturalnego, jak również wsparcie dla lokalnych społeczności, będą dobrymi praktykami świadomego tworzenia wartości marki i regionu.</p>
AKTYWA ZEWNĘTRZNE	
ISTNIEJĄCE	PROMOWANE
<p>Dotychczasowe działania promocyjne. Ważnym aktywem jest wizerunek kształtowany przez lata promocji Karpat jako atrakcyjny cel turystyczny. Obejmuje on również pozytywne opinie i doświadczenia turystów, którzy odwiedzili region.</p>	<p>Bieżące kampanie i inicjatywy. Najważniejszymi aktywami w tej kategorii są obecne działania promujące markę Carpathia i markę Carpathia Open. Są to kampanie marketingowe, współpraca z</p>

<p>Reputacja regionu. Karpaty są znane z gościnności, bogatej kultury, dzikiej przyrody i pięknych krajobrazów.</p>	<p>influencerami, aktywność w mediach społecznościowych i inne działania.</p> <p>Edukacja i świadomość. Aktywnie promowane działania partnerów marki mające na celu edukowanie i podnoszenie świadomości na temat turystyki społecznej i dostępnej.</p>
--	--

W rezultacie kapitał marki Carpathia Open stanowi kombinację wyjątkowych walorów naturalnych i kulturowych regionu karpackiego (aktywa dziedziczone), innowacyjnych i zrównoważonych praktyk turystycznych w tym turystyki społecznej i dostępnej (aktywa tworzone), utrwalonej reputacji i dotychczasowych działań promocyjnych (aktywa istniejące), oraz bieżących inicjatyw marketingowych i edukacyjnych (aktywa promowane), które razem tworzą silną i atrakcyjną markę turystyki społecznej i dostępnej.

35

5.2. Tożsamość marki

Tożsamość marki Carpathia Open została określona z zastosowaniem modelu tożsamości wewnętrznej i zewnętrznej, będącego adaptacją modelu tożsamości marki Jeana Noela Kapferera dla marek terytorialnych. Tożsamość aspiracyjna marki powstała na bazie kapitału marki oraz analizy zgromadzonych informacji. Tożsamość marki Carpathia Open wynika również z tożsamości marki Carpathia – głównej marki społecznej, turystycznej i gospodarczej regionu.

A. Tożsamość wewnątrz

Kompetencje marki

Pierwszy element tożsamości marki Carpathia Open to kompetencje, które odpowiadają na pytania o to, co marka oferuje oraz jakie są jej kluczowe aktywa. Kompetencje marki można rozpatrywać w dwóch wymiarach: przedmiotowym i podmiotowym. Dla marki Carpathia Open kluczowe są emocjonalne efekty spotkania z żywymi elementami kapitału marki, jakimi są:

- **Doświadczenie karpackiej przyrody.** Zaproszenie do doświadczania karpackiej przyrody, poznawania dziedzictwa i współtworzenia kultury Karpat skierowane do wszystkich turystów z uwzględnieniem potrzeb każdego z nich.
- **Inkluzja, dostępność i przygoda.** Carpathia Open dąży do tego, aby turystyka w Karpatach była ekscytująca dla wszystkich, oferuje unikalne, bezpieczne i satysfakcjonujące doświadczenia dostosowane do różnorodnych potrzeb i preferencji.
- **Turystyka społeczna.** Koncepcja zapewnienia dostępu do wypoczynku, wakacji i podróży wszystkim osobom, niezależnie od ich statusu ekonomicznego, społecznego, fizycznego czy wieku, promująca inkluzję, równość i sprawiedliwość społeczną.
- **Turystyka wytchnieniowa.** Odpowiedź na rosnące zapotrzebowanie na odpoczynek i regenerację oferująca ludziom szansę na odnowienie energii i poprawę ogólnego samopoczucia (szczególnie potrzebnego zarówno osobom z niepełnosprawnościami, jak i ich opiekunom).
- **Rynek pracy w sektorze turystycznym.** Dążenie do stworzenia rynku pracy w sektorze turystycznym dla osób ze szczególnymi potrzebami, których perspektywa i doświadczenia są niezbędne w tworzeniu oferty odpowiadającej na realne problemy beneficjentów dostępności.

36

Kompetencje marki Carpathia Open odzwierciedlają jej zobowiązanie do tworzenia inkluzyjnej i dostępnej przestrzeni turystycznej, która otwiera piękno i różnorodność regionu karpackiego dla każdego, bez względu na ograniczenia czy wyzwania.

Kultura wewnętrzna marki

Kultura wewnętrzna marki Carpathia Open wynika z najważniejszych wartości i przekonań mieszkańców regionu karpackiego, reprezentowana jest zarówno przez liderów samorządowych, jak i społecznych (organizacje). Kluczowe cechy kultury wewnętrznej, które są obecne w regionie i odzwierciedlają tożsamość marki Carpathia Open obejmują: inkluzywność, dostępność, przygodę.

- **Inkluzywność**

Carpathia Open przyjmuje i celebrowa różnorodność, zapewniając, że każdy – bez względu na swoje fizyczne, sensoryczne czy inne ograniczenia – może w pełni doświadczać i cieszyć się

regionem karpackim. To odzwierciedla kulturę wewnętrzną regionu, która jest otwarta i gościnna dla wszystkich, niezależnie od ich różnic.

- **Dostępność**

Marka zobowiązuje się do usuwania barier fizycznych, komunikacyjnych i społecznych, tworzy środowisko, w którym każdy czuje się mile widziany i ma równe możliwości odkrywania, uczenia się i cieszenia się turystyką. Jest to odzwierciedlenie dążenia regionu do bycia miejscem przyjaznym i dostępnym dla wszystkich.

- **Przygoda**

Carpathia Open dąży do tego, aby turystyka w Karpatach była ekscytująca dla wszystkich, oferując unikalne, bezpieczne i satysfakcjonujące doświadczenia dostosowane do różnorodnych potrzeb i preferencji. To odzwierciedla ducha przygody i odkrywania, który jest głęboko zakorzeniony w kulturze regionu.

Wartości te są wspierane przez samorządy lokalne i organizacje społeczne, które działają na rzecz promowania dostępności, integracji i inkluzyjnego rozwoju regionu karpackiego.

37

Szlachetny cel

Szlachetny cel marki Carpathia Open, zdefiniowany w ramach jej strategii, wyznacza perspektywę wizji i zmiany, którą marka ma ambicję powodować w regionie karpackim. Jest to określenie sensu istnienia regionu dla jego odbiorców wewnętrznych, będące deklaracją tego, co marka chce osiągnąć, aby zaspokoić potrzeby wspólnoty oraz pokonać wyzwania.

Carpathia Open jest zaproszeniem do doświadczania karpackiej przyrody oraz poznawania dziedzictwa i współtworzenia kultury Karpat, które jest skierowane do wszystkich turystów, z uwzględnieniem potrzeb każdego z nich. Marka odpowiada na rosnące zapotrzebowanie na odpoczynek i regenerację, oferując ludziom szansę na odnowienie energii i poprawę ogólnego samopoczucia. Region karpacki staje się idealnym miejscem do uprawiania turystyki wytchnieniowej, której głównym celem jest kompleksowy odpoczynek, redukcja stresu, oderwanie się od codzienności i skoncentrowanie się na regeneracji sił fizycznych i psychicznych.

Carpathia Open wpisuje się w ideę turystyki społecznej, koncepcji skupiającej się na zapewnieniu dostępu do wypoczynku, wakacji i podróży wszystkim osobom, niezależnie od

ich statusu ekonomicznego, społecznego, fizycznego czy wieku. Jest to podejście do turystyki, które ma na celu promowanie inkluzji, równości i sprawiedliwości społecznej. Celem turystyki społecznej jest nie tylko zapewnienie dostępu do wypoczynku i podróży, ale także edukowanie, integrowanie, inicjowanie i promowanie pozytywnych zmian społecznych i gospodarczych.

Carpathia Open dąży do rozwoju oferty turystycznej dostępnej dla wszystkich, ale także do stworzenia rynku pracy w sektorze turystycznym dla osób ze szczególnymi potrzebami, których perspektywa i doświadczenia są niezbędne w tworzeniu oferty odpowiadającej na realne problemy beneficjentów dostępności. Główna idea marki koncentruje się na tworzeniu inkluzyjnej i dostępnej przestrzeni turystycznej, która otwiera piękno i różnorodność regionu karpackiego dla każdego, bez względu na ograniczenia czy wyzwania.

B. Tożsamość zewnątrz

Osobowość marki

Osobowość marki Carpathia Open, w kontekście cech mieszkańców Karpat, charakteryzuje się autentycznością, troską, empatią, dbałością o relacje oraz szacunkiem do natury i ludzi. Mieszkańcy regionu karpackiego są znani ze swojej autentyczności odzwierciedlającej prawdziwy i niezmienny charakter regionu. Są troskliwi, pomocni i empatyczni, co manifestuje się w ich naturalnej skłonności do wspierania innych, zarówno wśród społeczności lokalnych, jak i wobec odwiedzających. Dbają o relacje, budując silne więzi społeczne i tworząc poczucie wspólnoty. Szanują naturę i ludzi, co jest widoczne w ich postawie wobec ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego regionu.

Osobowość marki Carpathia Open jest zatem odzwierciedleniem tych cech, przeniesieniem ich na poziom marki regionu. Oznacza to, że marka promuje wartości takie jak autentyczność w doświadczeniach turystycznych, troska o dostępność i inkluzyjność, pielęgnowanie relacji między turystami a lokalną społecznością, szacunek dla naturalnego i kulturowego bogactwa Karpat. To podejście pomaga wyróżnić Carpathia Open spośród innych regionów, podkreśla jej unikalny charakter i silną, wyjątkową opowieść.

Wspólnota marki

Wspólnota marki Carpathia Open to nie tylko odbiorcy marki turystycznej, ale przede wszystkim społeczność, która łączy się wokół wspólnych wartości i celów. Charakterystyka wspólnoty marki obejmuje:

- wiarę w równy dostęp
- promowanie inkluzji
- różnorodność potrzeb
- chęć angażowania różnych grup.

Wiara w równy dostęp

Społeczność Carpathia Open wierzy w równy dostęp do piękna przyrody dla wszystkich, niezależnie od ich fizycznych, sensorycznych czy intelektualnych ograniczeń.

Promowanie inkluzji

Członkowie wspólnoty pragną, by Karpaty stały się symbolem dostępności, edukacji i integracji, odzwierciedlały wartości inkluzyjności i równości.

Różnorodność potrzeb

Wspólnota koncentruje się na tworzeniu i promowaniu rozwiązań turystycznych, które uwzględniają potrzeby osób z różnymi niepełnosprawnościami, co pokazuje ich zaangażowanie w zrozumienie i zaspokajanie różnorodnych potrzeb.

Chęć angażowania różnych grup

Wspólnota Carpathia Open jest otwarta na zaangażowanie nie tylko turystów, ale również aktywistów, społeczników, artystów i przedsiębiorców, co pokazuje jej wielowymiarowe i wielopłaszczyznowe podejście do turystyki i rozwoju społecznego.

Wspólnota marki Carpathia Open zatem zróżnicowana, zorientowana na wartości społeczne i środowiskowe, aktywnie promująca dostępność i inkluzyjność oraz angażująca różnorodne grupy do wspólnego działania na rzecz rozwoju i integracji społecznej.

Aspiracyjny obraz marki

Aspiracyjny obraz marki Carpathia Open nadaje odbiorcom marki wartość symboliczną, definiując, kim są i kim się stają w kontakcie z regionem i poprzez działanie zgodne z wartościami marki. Efektem poznania i zaangażowania się w doświadczenia marki Carpathia

Open jest przede wszystkim zmiana świadomości odbiorców. Stają się oni uważniejsi na otaczający świat przyrody i kultury oraz zaczynają rozumieć swoje miejsce w naturalnym porządku świata. Marka Carpathia Open dostarcza impulsu do działania na rzecz zmiany świadomości, inspiruje odbiorców do bycia pionierami działań i opiekunami otwartej przestrzeni turystycznej Karpat.

Carpathia Open jako przestrzeń odpowiada na rosnące zapotrzebowanie na odpoczynek i regenerację, oferuje ludziom szansę na odnowienie energii i poprawę ogólnego samopoczucia. Poprzez swoje działania Carpathia Open wpisuje się w ideę turystyki społecznej, kładzie nacisk na zapewnienie dostępu do wypoczynku i podróży wszystkim, niezależnie od ich statusu ekonomicznego, społecznego, fizycznego czy wieku, promując tym samym inkluzję, równość i sprawiedliwość społeczną. Marka dąży do rozwoju oferty turystycznej dostępnej dla wszystkich i tworzy rynek pracy w sektorze turystycznym dla osób ze szczególnymi potrzebami. Główna idea Carpathia Open koncentruje się na tworzeniu inkluzyjnej i dostępnej przestrzeni turystycznej, która otwiera piękno i różnorodność regionu karpackiego dla każdego, bez względu na ograniczenia czy wyzwania.

40

5.3. Główna idea marki

Carpathia Open to zaproszenie do doświadczania karpackiej przyrody oraz poznawania dziedzictwa i współtworzenia kultury Karpat skierowane do wszystkich turystów – z uwzględnieniem potrzeb każdego z nich.

Carpathia Open to przestrzeń odpowiadająca na rosnące zapotrzebowanie na odpoczynek i regenerację w szybkim i często stresującym świecie, oferująca ludziom szansę na odnowienie energii i poprawę ogólnego samopoczucia. Region karpacki staje się idealnym miejscem do uprawiania turystyki wytchnieniowej, której głównym celem jest kompleksowy odpoczynek, redukcja stresu, oderwanie się od codzienności i skoncentrowanie się na regeneracji sił fizycznych i psychicznych – szczególnie potrzebne zarówno osobom z niepełnosprawnościami, jak i ich opiekunom.

Carpathia Open wpisuje się w ideę turystyki społecznej – koncepcji skupiającej się na zapewnieniu dostępu do wypoczynku, wakacji i podróży wszystkim osobom, niezależnie od ich statusu ekonomicznego, społecznego, fizycznego czy wieku. Jest to podejście do turystyki, które ma na celu promowanie inkluzji, równości i sprawiedliwości społecznej. Celem turystyki społecznej jest nie tylko zapewnienie dostępu do wypoczynku i podróży, ale także

edukowanie, integrowanie, inicjowanie i promowanie pozytywnych zmian społecznych i gospodarczych.

Carpathia Open chce nie tylko rozwijać ofertę dostępną turystycznie, ale także stworzyć rynek pracy w sektorze turystycznym dla osób ze szczególnymi potrzebami, których perspektywa i doświadczenia są niezbędne w tworzeniu oferty odpowiadającej na realne problemy beneficjentów dostępności.

Główna idea marki Carpathia Open koncentruje się na tworzeniu inkluzyjnej i dostępnej przestrzeni turystycznej, która otwiera piękno i różnorodność regionu karpackiego dla każdego, bez względu na ograniczenia czy wyzwania.

„Karpaty bez wyjątków, przygody bez barier”

Idea marki zawiera w sobie trzy elementy, którymi są:

- **inkluzja** – Carpathia Open przyjmuje i celebryje różnorodność, zapewniając, że każdy (bez względu na jego fizyczne, sensoryczne czy inne ograniczenia) może w pełni doświadczać i cieszyć się regionem karpackim
- **dostępność** – Carpathia Open zobowiązuje się do usuwania barier fizycznych, komunikacyjnych i społecznych, tworząc środowisko, w którym każdy czuje się mile widziany i ma równe możliwości odkrywania, uczenia się i cieszenia się turystyką
- **przygoda** – Carpathia Open dąży do tego, aby turystyka w Karpatach była ekscytująca dla wszystkich, oferowała unikalne, bezpieczne i satysfakcjonujące doświadczenia dostosowane do różnorodnych potrzeb i preferencji.

41

5.4. Wartości marki

Wartości marki Carpathia Open stanowią fundament jej działalności i przekazu. Są one kluczowe w kształtowaniu jej tożsamości oraz w budowaniu relacji z klientami i partnerami. Poniżej scharakteryzowano główne wartości, które definiują markę Carpathia Open.

1. Inkluzja

- **Równość dostępu**

Priorytetem jest zapewnienie, że każdy, bez względu na swoje zdolności fizyczne czy sensoryczne, ma równy dostęp do doświadczeń turystycznych.

- **Wrażliwość społeczna**

Zrozumienie i szacunek dla różnorodności potrzeb i preferencji wszystkich turystów.

2. Dostępność

- **Usuwanie barier**

Zaangażowanie w eliminowanie barier fizycznych, komunikacyjnych i społecznych, które ograniczają pełne uczestnictwo w turystyce.

- **Uniwersalny design**

Projektowanie ofert turystycznych i usług w taki sposób, aby były one przyjazne i łatwe do użytku dla jak najszerszego spektrum osób.

3. Zrównoważony rozwój

- **Ochrona Środowiska**

Promowanie turystyki, która szanuje i chroni naturalne środowisko Karpat.

- **Wsparcie lokalnych społeczności**

Włączanie i wspieranie lokalnych społeczności w rozwój turystyki, co przyczynia się do ich zrównoważonego rozwoju.

4. Jakość i innowacyjność

- **Wysoka jakość usług**

Dążenie do zapewnienia najwyższej jakości doświadczeń i usług turystycznych.

- **Kreatywność i innowacja**

Stosowanie innowacyjnych rozwiązań, aby poprawić doświadczenia turystyczne i zwiększyć dostępność.

5. Edukacja i świadomość

- **Podnoszenie świadomości**

Edukowanie społeczeństwa na temat potrzeb osób z niepełnosprawnościami i znaczenia dostępności w turystyce.

- **Rozwijanie wiedzy**

Zapewnienie informacji i zasobów, które pomagają zrozumieć i docenić bogactwo kulturowe i naturalne regionu karpackiego.

6. Współpraca i partnerstwo

- **Budowanie Partnerstw**

Współpraca z różnorodnymi organizacjami, w tym z sektorem prywatnym, organizacjami pozarządowymi i instytucjami, w celu osiągnięcia wspólnych celów.

- **Sieciowanie**

Tworzenie sieci współpracy, która promuje wspólne wartości i cele związane z turystyką społeczną.

7. Przejrzystość i odpowiedzialność

- **Transparentność działania**

Jasne komunikowanie celów, działań i wyników.

- **Odpowiedzialność społeczna**

Zaangażowanie w działania, które odzwierciedlają odpowiedzialność społeczną i etyczną postawę.

8. Integracja i tworzenie rynku pracy dla osób z niepełnosprawnościami

- **Promowanie zatrudnienia włączającego**

Carpathia Open angażuje się w tworzenie możliwości pracy dla osób z niepełnosprawnościami.

- **Dostosowanie miejsca pracy**

Zapewnienie, że miejsca pracy są dostosowane do potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, aby umożliwić im efektywne i produktywne wykonywanie pracy.

- **Szkolenia i rozwój kompetencji**

Organizowanie specjalistycznych szkoleń i programów rozwojowych dla pracowników z niepełnosprawnościami, aby wspierać ich rozwój zawodowy i umiejętności.

- **Rozwijanie świadomości i kształtowanie postaw**

Praca na rzecz zmiany postaw społecznych wobec zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami poprzez edukację, promowanie sukcesów i wkładu tych pracowników.

- **Współpraca z organizacjami wspierającymi**

Nawiązywanie partnerstw z organizacjami i instytucjami, które wspierają zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami w celu lepszego dostosowania ofert pracy i identyfikowania talentów.

5.5. Pozycjonowanie marki

Pozycjonowanie marki Carpathia Open wyróżnia ją jako innowacyjną, inkluzywną i społecznie odpowiedzialną inicjatywę w sektorze turystycznym, która łączy w sobie pasję do przyrody, zobowiązanie do dostępności i zaangażowanie w społeczną zmianę. Poniżej przedstawiono kluczowe aspekty pozycjonowania marki.

1. Lider inkluzyjnej turystyki górskiej

Carpathia Open jest prekursorem i liderem w tworzeniu inkluzyjnych doświadczeń turystycznych w regionie Karpat. Marka jest synonimem dostępności i inkluzyjności, oferuje unikalne doświadczenia dostosowane do potrzeb wszystkich turystów, niezależnie od ich ograniczeń fizycznych czy sensorycznych.

44

2. Ambasador zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska

Marka podkreśla swoje zaangażowanie w ochronę naturalnego dziedzictwa Karpat i promuje turystykę, która szanuje środowisko. Carpathia Open staje się wzorem zrównoważonego podejścia do turystyki, integrując ochronę środowiska z rozwojem lokalnych społeczności.

3. Pionier integracji społecznej i gospodarczej

Marka jest pionierem w tworzeniu możliwości zatrudnienia dla osób z niepełnosprawnościami w branży turystycznej, promuje równość i integrację społeczną. Carpathia Open uznaje wartość różnorodności w tworzeniu bogatej i pełnej doświadczeń oferty turystycznej.

4. Centrum edukacji i świadomości

Carpathia Open staje się przestrzenią edukacyjną i informacyjną podnoszącą świadomość społeczną na temat dostępności, różnorodności i znaczenia turystyki społecznej. Marka

angażuje się w działania edukacyjne i promocyjne, które zwiększają wiedzę i rozumienie turystyki inkluzyjnej.

5. Symbol współpracy i partnerstwa

Marka jest uznawana za przykład skutecznej współpracy między różnymi sektorami – rządowym, pozarządowym, prywatnym oraz społecznościami lokalnymi. Carpathia Open pokazuje, jak partnerstwa mogą przyczynić się do tworzenia innowacyjnych i wartościowych rozwiązań w turystyce.

6. Synonim wysokiej jakości i profesjonalizmu

Dzięki wysokim standardom usług, Carpathia Open jest postrzegana jako marka oferująca produkty turystyczne najwyższej jakości, które są zarówno bezpieczne, jak i satysfakcjonujące. Profesjonalizm i dbałość o detale są kluczowe w każdym aspekcie działalności.

Pozycjonowanie Carpathia Open jako marki innowacyjnej, odpowiedzialnej i włączającej odzwierciedla jej misję i wartości – tworzy silną tożsamość i buduje zaufanie wśród turystów, partnerów oraz innych interesariuszy.

45

5.6. Rekomendacje komunikacyjne

Na podstawie ustalonego pozycjonowania marki Carpathia Open, kluczowe rekomendacje komunikacyjne powinny skupić się na podkreślaniu jej unikalnych wartości i misji. Poniżej zaprezentowano kilka zaleceń, które mogą pomóc w skutecznym przekazywaniu przesłania marki.

1. Spójne i włączające przekazy

- **Podkreślanie inkluzji**

Wszystkie komunikaty powinny jasno podkreślać zaangażowanie marki w dostępność i inkluzję oraz podkreślać różnorodność osób korzystających z oferty Carpathia Open.

- **Język i ton komunikacji**

Marka powinna używać języka, który jest pozytywny, włączający i wolny od stereotypów, podkreślający możliwości i potencjał, a nie ograniczenia.

2. Wykorzystanie różnych kanałów komunikacji

- **Media społecznościowe i on-line**

Aktywne prowadzenie kampanii w mediach społecznościowych, w tym tworzenie angażujących treści, takich jak historie podróżników, blogi, video i zdjęcia.

- **Materiały promocyjne**

Tworzenie materiałów promocyjnych, które są łatwo dostępne i zrozumiałe dla różnych grup, w tym materiały w języku Braille'a, audioprzewodniki i materiały w języku migowym.

3. Edukacja i podnoszenie świadomości

- **Warsztaty i szkolenia**

Organizowanie warsztatów i szkoleń dla branży turystycznej oraz społeczności lokalnych, aby podnieść świadomość na temat dostępności i inkluzji.

- **Kampanie edukacyjne**

Rozwijanie kampanii, które mówią o wartościach i misji marki oraz o znaczeniu turystyki społecznej.

4. Opowiadanie historii

- **Historie klientów**

Prezentowanie prawdziwych historii osób, które skorzystały z oferty Carpathia Open (jak turystyka dostępna wpływa pozytywnie na ich życie).

- **Case studies**

Udokumentowanie i prezentowanie konkretnych przykładów udanych wycieczek, projektów lub inicjatyw.

5. Budowanie i utrzymywanie partnerstw

- **Współpraca z influencerami i ambasadorami**

Wyszukiwanie osób, które mogą promować markę w autentyczny sposób – nawiązywanie współprac.

- **Partnerstwa strategiczne**

Nawiązywanie relacji z organizacjami, instytucjami i firmami, które podzielają wartości marki i mogą pomóc w poszerzaniu jej zasięgu.

6. Transparentność i odpowiedzialność

- **Raportowanie i komunikacja wyników**

Regularne informowanie o postępach, osiągnięciach i wyzwaniach – podkreślanie transparentności i odpowiedzialność marki.

7. Wydarzenia

- **Organizowanie wydarzeń tematycznych**

Prowadzenie eventów, targów pracy, festiwali i spotkań, które promują idee marki i umożliwiają bezpośrednie zaangażowanie różnych grup docelowych.

Komunikacja marki powinna

- podkreślać historie i doświadczenia rzeczywistych osób, które korzystają z oferty Carpathia Open
- używać silnych i inspirujących wizualnych elementów, które odzwierciedlają piękno Karpat oraz ukazują różnorodność osób korzystających z oferty marki
- budować społeczne zaangażowanie, zachęcać do współpracy lokalne społeczności, organizacje działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami, a także branżę turystyczną.

6. Koncepcje produktów turystycznych dla beneficjentów turystyki społecznej

„Kreowanie oferty turystycznej tak zróżnicowanej, związanej z zachodzącymi procesami integracji i inkluzji społecznej, wymaga zaangażowania nie tylko branży turystycznej, ale także ogółu społeczeństwa”⁷⁹.

Poprawa dostępności w turystyce nie tylko pomaga osobom z niepełnosprawnościami, ale również poprawia ogólną jakość doświadczeń turystycznych wszystkich podróżujących. To także sposób na rozszerzenie rynku turystycznego i promowanie inkluzji oraz zrównoważonego rozwoju w branży turystycznej. Przełamanie barier w dostępności wymaga dialogu, konsultacji i współpracy na rzecz wspólnych działań dostawców usług turystycznych, samorządów oraz podmiotów reprezentujących beneficjentów turystyki dostępnej, tak aby tworzyć inkluzywne i dostępne dla wszystkich środowisko turystyczne.

- Ścieżki i szlaki

Tworzenie lub modyfikowanie szlaków górskich tak, aby były dostępne dla osób na wózkach inwalidzkich, osób starszych, rodzin z małymi dziećmi, a także osób z innymi ograniczeniami ruchowymi. Obejmuje to m.in. wygładzanie powierzchni, minimalizowanie przewyższeń i zapewnienie stabilnych i bezpiecznych ścieżek (poręcze, barierki).

- Transport

Umożliwienie dotarcia do schronisk i innych obiektów; dostosowanie środków transportu publicznego i prywatnego do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

- Infrastruktura

Budowa i dostosowywanie obiektów turystycznych, takich jak schroniska, punkty widokowe, toalety i obszary odpoczynku, aby były one dostępne i wygodne dla wszystkich, w tym dla osób z różnymi potrzebami.

- Informacje i komunikacja

---

⁷⁹ Alina Zajadacz, Marek Wysocki, Krzysztof Kołodziejczyk, Andrzej Stasiak, Jolanta Śledzińska, Bogdan Włodarczyk, *Dostępność szlaków turystycznych dla osób niepełnosprawnych*, [w:] *Szlaki turystyczne od pomysłu do realizacji*, pod red. Andrzeja Stasiaka, Jolanty Śledzińskiej, Bogdana Włodarczyka, Warszawa – Łódź 2014, s. 419.

Tworzenie map, przewodników, oznakowań na szlakach i innych materiałów informacyjnych w formatach przystępnych dla osób z niepełnosprawnościami sensorycznymi, na przykład za pomocą systemów audiodeskrypcji, informacji w języku migowym, alfabecie Braille'a oraz w formatach cyfrowych. Umieszczanie informacji na odpowiedniej wysokości. Dostosowanie zarówno formy, jak i treści komunikatu (prosty język, łatwy język itp.).

- Programy i wydarzenia

Organizowanie wydarzeń, kursów i programów turystycznych w górach, które są dostosowane do różnych grup, w tym osób z ograniczeniami fizycznymi i sensorycznymi.

- Szkolenia i świadomość

Szkolenie przewodników, pracowników obsługi turystycznej i innych osób zaangażowanych w turystykę górską w zakresie potrzeb osób z niepełnosprawnościami (język migowy, pomoc i asystowanie osobom z niepełnosprawnościami itd.).

Carpathia Open to ruch na rzecz tworzenia bardziej otwartego, dostępnego i przyjaznego świata turystyki, w którym każdy może odkrywać, uczyć się i cieszyć niezależnie od swoich ograniczeń. Poniżej zaprezentowano koncepcje produktów turystycznych marki Carpathia Open wraz z uwzględnieniem możliwości zatrudnienia przy nich osób z niepełnosprawnościami.

49

1. Carpathia Inclusive Trails – wycieczki dostosowane do potrzeb turystów z niepełnosprawnościami

- Możliwości zatrudnienia: przewodnicy z niepełnosprawnościami, specjaliści ds. dostępności, koordynatorzy wydarzeń.
- Charakterystyka: organizacja wycieczek z przewodnikami szlakami przystosowanymi do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

2. Green Learning Camps – edukacyjne obozy przyrodnicze

- Możliwości zatrudnienia: edukatorzy z niepełnosprawnościami, asystenci ds. integracji, koordynatorzy programów edukacyjnych.

- Charakterystyka: obozy z naciskiem na edukację ekologiczną i poznawanie przyrody, dostosowane do różnych grup wiekowych.

3. **Nature's Embrace Therapy – programy terapeutyczne na łonie natury**

- Możliwości zatrudnienia: terapeuci z niepełnosprawnościami, instruktorzy jogi i mindfulness, specjaliści ds. terapii artystycznych.
- Charakterystyka: sesje terapeutyczne w otoczeniu przyrody promujące zdrowie fizyczne i psychiczne.

4. **Carpathia Discovery Path – dostępne edukacyjne ścieżki przyrodnicze**

- Możliwości zatrudnienia: osoby niewidome i niedowidzące jako twórcy treści w alfabecie Braille'a i audioprzewodników, koordynatorzy dostępności.
- Charakterystyka: tworzenie ścieżek przyrodniczych z dostosowaniami dla osób z niepełnosprawnościami sensorycznymi.

5. **Cultural Carpathia Tours – turystyka kulturowa**

- Możliwości zatrudnienia: przewodnicy i specjaliści w zakresie dziedzictwa kulturowego z niepełnosprawnościami, tłumacze języka migowego.
- Charakterystyka: zwiedzanie miejsc o znaczeniu kulturowym z przewodnikami, z materiałami dostosowanymi do osób z niepełnosprawnościami.

50

6. **Family Fun in the Mountains – programy rodzinne**

- Możliwości zatrudnienia: animatorzy i koordynatorzy programów dla dzieci z niepełnosprawnościami, asystenci ds. integracji rodzin.
- Charakterystyka: pakiety wakacyjne dla rodzin z dziećmi, z atrakcjami i zajęciami dostosowanymi do różnych potrzeb.

7. **Carpathia Volunteering Spirit – wolontariat i praca społeczna**

- Możliwości zatrudnienia: koordynatorzy wolontariatu z niepełnosprawnościami, specjaliści ds. integracji społecznej.
- Charakterystyka: programy wolontariackie skupiające się na ochronie środowiska i wsparciu społeczności lokalnych.

8. **Wellness in the Wild – turystyka zdrowotna i wellness**

- Możliwości zatrudnienia: specjaliści od terapii i wellness z niepełnosprawnościami, koordynatorzy ds. dostępności w ośrodkach spa.
- Charakterystyka: ośrodki spa i wellness z programami dostosowanymi do różnych potrzeb, promujące zdrowie i samopoczucie.

7. Model zarządzania oraz komercjalizacji produktów

Stworzenie skutecznego modelu zarządzania i komercjalizacji dla produktów turystycznych marki Carpathia Open wymaga integracji kilku kluczowych elementów, które obejmują zarządzanie operacyjne, marketing, finansowanie i partnerstwa. Poniższy model ma na celu nie tylko efektywne zarządzanie i komercjalizację produktów marki Carpathia Open, ale także zapewnienie, że są one zgodne z wartościami dostępności, zrównoważonego rozwoju i społecznej odpowiedzialności.

1. Zarządzanie operacyjne

- **Zespoły specjalistyczne:** utworzenie zespołów dla każdego produktu, w skład których wchodzi menedżerowie produktów, koordynatorzy ds. dostępności, specjaliści ds. turystyki i edukatorzy.
- **Szkolenia i rozwój:** regularne szkolenia dla pracowników w zakresie obsługi klienta, dostępności i specyfiki niepełnosprawności.
- **Standardy jakości i dostępności:** wdrożenie wysokich standardów dostępności i jakości, z regularnymi audytami i aktualizacjami.

52

2. Marketing i promocja

- **Strategia marketingowa:** opracowanie spersonalizowanych strategii marketingowych dla każdego produktu, z naciskiem na jego unikalne cechy i wartości.
- **Marketing cyfrowy:** aktywne wykorzystanie mediów społecznościowych, marketingu internetowego, tworzenie dostępnych i angażujących treści.
- **Partnerstwa z influencerami:** współpraca z influencerami i ambasadorami, którzy mogą promować produkty w swoich sieciach.

3. Finansowanie i model biznesowy

- **Różnorodne źródła przychodów:** oprócz bezpośredniej sprzedaży usług turystycznych warto rozważyć dodatkowych źródła przychodów: sponsorowanie, granty, dotacje rządowe i prywatne.

- **Elastyczne opcje cenowe:** stworzenie różnych pakietów cenowych, dostosowanych do różnych grup docelowych, w tym ofert specjalnych dla osób o ograniczonych zasobach finansowych.
- **Zrównoważone finanse:** monitorowanie kosztów i przychodów, zapewnienie zrównoważonego finansowania i rentowności każdego produktu.

4. Partnerstwa i współpraca

- **Współpraca z organizacjami pozarządowymi:** nawiązywanie partnerstw z organizacjami zajmującymi się wsparciem osób z niepełnosprawnościami i ochroną środowiska.
- **Partnerstwa lokalne:** współpraca z lokalnymi przedsiębiorstwami, hotelami, restauracjami i innymi usługodawcami turystycznymi.
- **Sieciowanie i platformy branżowe:** uczestnictwo w sieciach branżowych, targach turystycznych i innych wydarzeniach branżowych.

5. Monitorowanie i optymalizacja

53

- **Feedback od klientów:** systematyczne zbieranie i analiza opinii klientów w celu ciągłego ulepszania ofert.
- **Analiza danych:** wykorzystanie danych i analiz do identyfikowania trendów, preferencji klientów i obszarów do optymalizacji.

6. Zrównoważony rozwój

- **Praktyki ekologiczne:** wdrażanie praktyk zrównoważonego rozwoju we wszystkich aspektach działalności, od ekologicznych środków transportu po zrównoważone zarządzanie zasobami.
- **Edukacja ekologiczna:** włączanie elementów edukacji ekologicznej do produktów turystycznych.

7. Inkluzja i społeczna odpowiedzialność

- **Zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami:** aktywne tworzenie miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami w różnych obszarach działalności.

- **Projekty społeczne i wolontariat:** rozwijanie projektów społecznych i możliwości wolontariatu w ramach oferty.

8. Koncepcja planu komunikacji marketingowej produktów

Plan komunikacji marketingowej dla produktów turystycznych Carpathia Open powinien być wielowymiarowy i skupiać się na budowaniu świadomości marki, angażowaniu różnorodnych grup docelowych oraz promowaniu wartości inkluzywności i dostępności.

1. Cele komunikacyjne

- **Podniesienie świadomości:** zwiększenie rozpoznawalności marki Carpathia Open i jej unikalnych ofert.
- **Budowanie wizerunku:** pozycjonowanie Carpathia Open jako lidera w turystyce dostępnej i społecznie odpowiedzialnej.
- **Generowanie zainteresowania i sprzedaży:** przekształcanie świadomości w konkretne zapytania i rezerwacje.

2. Identyfikacja grup docelowych

- **Osoby z niepełnosprawnościami:** bezpośrednie komunikaty ukierunkowane na potrzeby i preferencje tej grupy; język włączający, prosty.
- **Rodziny i seniorzy:** promowanie ofert przyjaznych dla rodzin i osób starszych.
- **Edukatorzy i organizacje pozarządowe:** skierowanie komunikacji do instytucji i organizacji współpracujących z osobami z niepełnosprawnościami.
- **Entuzjaści turystyki ekologicznej:** komunikacja podkreślająca aspekty zrównoważonego rozwoju i ochrony przyrody.

3. Kanały komunikacji

- **Strona internetowa i SEO:** optymalizacja strony pod kątem wyszukiwarek, aby ułatwić znalezienie ofert przez zainteresowanych.
- **Media Społecznościowe:** aktywne prowadzenie profili na platformach takich jak Facebook, Instagram, X (Twitter), LinkedIn, regularne publikowanie treści.
- **Blog i content marketing:** publikowanie artykułów, przewodników i historii z podróży podkreślających unikalne doświadczenia oferowane przez Carpathia Open.
- **E-mail marketing:** regularne newslettery informujące o nowościach, ofertach specjalnych i wydarzeniach.

4. Kampanie promocyjne i reklamowe

- **Kampanie wizerunkowe:** tworzenie kampanii podkreślających misję i wartości Carpathia Open.
- **Kampanie sezonowe:** promocje i specjalne oferty związane z sezonem turystycznym.
- **Kampanie celowane:** kampanie skierowane do konkretnych grup docelowych z odpowiednio dopasowanymi przekazami.

5. Partnerstwa i współprace

- **Współpraca z influencerami:** angażowanie influencerów, którzy mogą dotrzeć do szerokiego grona odbiorców.
- **Partnerstwa z organizacjami pozarządowymi:** współpraca z organizacjami działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami i ochrony środowiska.
- **Współpraca z lokalnymi biznesami:** promocja wspólnych pakietów i ofert z lokalnymi dostawcami usług turystycznych.

56

6. Eventy i wydarzenia

- **Organizacja wydarzeń tematycznych:** eventy promujące dostępność i turystykę społeczną, np. festiwale, warsztaty, targi pracy dla osób z niepełnosprawnościami.
- **Udział w targach i konferencjach:** prezentacja oferty na wydarzeniach branżowych.

7. Monitoring i optymalizacja

- **Analiza wyników:** systematyczna analiza efektywności działań marketingowych, w tym śledzenie ruchu na stronie, zaangażowania w mediach społecznościowych i konwersji.
- **Dostosowywanie strategii:** elastyczne podejście do modyfikacji i optymalizacji strategii na podstawie zebranych danych i feedbacku.

Bibliografia

- Broszura z zaleceniami IO4, ACCESS-IT, Innowacje w zakresie turystyki bez granic na obszarach naturalnych i wiejskich, Nr projektu: 2019-1-PL01-KA202-065140, 2020, <http://accessitpro.eu/pl/strona-glowna/>.
- E-przewodnik po dostępnych muzeach polskich opracowany na podstawie badania ankietowego *Diagnoza stanu dostępności architektonicznej i edukacyjnej polskich i ukraińskich muzeów dla osób niepełnosprawnych*, Muzeum Regionalne w Stalowej Woli, Stalowa Wola 2013, www.muzeabezbarier.pl/przewodnik.
- Janoś-Kreśło M., *Aktywność turystyczno-rekreacyjna rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością (wyniki badań)*, „Handel Wewnętrzny” 2016, nr 6, s. 452–464.
- Kowalski K., *Turystyka osób ze szczególnymi potrzebami. Poradnik dla organizatorów turystyki, biur podróży i punktów informacji turystycznej*, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Warszawa 2023, https://umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Turystyka/Aktualnosci/Aktualnosci/Turystyka-dla-osob-ze-szczegolnymi-potrzebami.pdf.
- Raport na temat dostosowania obiektów noclegowych z terenu woj. małopolskiego i podkarpackiego dla osób z niepełnosprawnościami*, Fundacja „Wyjdź z domu”, 2016, https://wyjdzdomu.pl/wp-content/uploads/2016/03/WYJDZ_z_DOMU_RAPORT_dostepnosc_brosz_A5_022016-1.pdf.
- Strategia edukacji turystycznej marki Carpathia*, oprac. Synergia sp. z o.o., Lublin 2023.
- Strategia marki Carpathia*, oprac. Synergia sp. z o.o., Lublin 2013.
- Turystyka dostępna. Rekomendacje dla sektora usług turystycznych*, red. A. Zajadacz, Poznań 2020, https://www.wot.org.pl/wp-content/uploads/WOT_Turystyka_dostepna.pdf.
- Wieczorek M., Sadziak A., Wiliński W., *Podjęmowanie turystyki na obszarach górskich przez osoby z niepełnosprawnością a poziom ich samooceny – badania pilotażowe*, „Folia Turistica” 2019, nr 52, s. 97–117.
- Wojewódzki Program na Rzecz Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021–2030, Rzeszów 2020, https://sejmik.podkarpackie.pl/attachments/article/3501/13_1za%C5%82.%20Program_na_Rzecz_Wyr%C3%B3wnywania_Szans_Os%C3%B3b_Niepe%C5%82nosprawnych_.pdf.
- Zajadacz A., Wysocki M., Kołodziejczyk K., Stasiak A., Śledzińska J., Włodarczyk B., *Dostępność szlaków turystycznych dla osób niepełnosprawnych*, [w:] *Szlaki turystyczne od pomysłu do realizacji*, pod red. A. Stasiak, J. Śledzińska, B. Włodarczyk, Warszawa – Łódź 2014, s. 413–449.
- Żbikowski J., Sielecka A., Kuźmicki M., *Determinanty aktywności turystycznej osób z niepełnosprawnością zamieszkałych na obszarach wiejskich*, „Studia Ekonomiczne i Regionalne” 2019, t. 12, nr 4, s. 401–417.

Źródła internetowe

- www.accessiblebeaches.com/
- www.accessibletour.pl/
- www.accessibletourism.org/
- www.accessitpro.eu/pl/strona-glowna/
- www.apps.apple.com/pl/app/mympk/id1469040691
- www.barrierefreier-tourismus.info/
- www.barrierefreier-tourismus.info/reiseinformationen/linksammlung/allgemeine-informationen/barrierefreies-reisen/mobility-international-schweiz
- www.bolestraszyce.com.pl
- www.czytanieobrazow.pl/?s=muzeum+dobranocek
- www.educare.pl
- www.erzeszow.pl/44-turystyka/7269-rzeszowski-szlak-turystyczny-dla-osob-niewidomych-i-niedowidzacych.html
- www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/9789284415984
- www.facebook.com/niebodbodstepne
- www.facebook.com/radadston/
- www.fundacijawozkowicze.pl/targipracy2023/
- www.fwzon.pl/
- www.gov.pl/web/sport/turystyka-dostepna-dla-wszystkich
- www.iahd.org/en/
- www.kson.pl/
- www.kulturabezbarier.org/
- www.ladnehistorie.pl/turystyka-wytchnieniowa/
- www.lakedistrict.gov.uk/visiting/things-to-do/walking/mileswithoutstiles
- www.lasy.gov.pl/pl/informacje/turystyka/pomysl-na-wyprawe/szlakiem-polonin-bieszczadzkich
- www.migajacyrzeszow.vipserv.org/index.php/miniprzewodnik
- www.mnzp.pl
- www.msit.gov.pl/pl/turystyka/badania-ryнку-turystycz/8039,Turystyka-osob-z-niepelnosprawnosciami.html
- www.muzeabezbarier.pl
- www.muzeum.stalowawola.pl
- www.muzeumdobranocek.pl
- www.muzeumkolbuszowa.pl
- www.nationalpark-eifel.de/en/experience-national-park/barrier-free-accessibility/
- www.nationalpark-eifel.de/en/experience-national-park/barrier-free-accessibility/fully-accessible-wild-kermeter/
- www.niepelnosprawni.gov.pl/a,54,projektowanie-universalne
- www.noclegibezbarier.pl/
- www.noclegibezbarier.pl/noclegi/
- www.play.google.com/store/apps/details?id=pl.piotrkostecki.mpk&pli=1
- www.podajdalej.org.pl/co-robimy/rozwin-skrzydla-2022/

- www.podcasters.spotify.com/pod/show/trzecieoko/episodes/Podkarpackie-zamki-na-wycignicie-rki--Przewodnik-turystyczny-dla-osb-niewidomych-i-sabowidzycze1avm21/a-a70997j
- www.polregio.pl/pl/podroz-bez-barier/
- www.popon.pl/oferty-pracy/
- www.procap-reisen.ch/reisen/reiseinfos/
- www.pzn.org.pl/dostepnosc/
- www.razemnaszczyty.pl/
- www.skansen.mblsanok.pl/a/strona.php?id=strona
- www.szansadlaniewidomych.org/index.php/tyflopunkty-2/
- www.tdw.pttk.pl/index.php
- www.tdw.pttk.pl/index.php
- www.tdw.pttk.pl/rton/index.php
- www.tumozesz.pl/pl/
- www.tyfломapy.eu/O_zestawach_map.html
- www.unwto.org/accessibility
- www.visitcarpathia.com/
- www.wab.edu.pl/turystyka-dostepna-czyli-jak-radzimy-sobie-z-przystosowaniem-atrakcji-turystycznych-do-potrzeb-osob-z-niepelnosprawnosciaми/
- www.wakacjewdobrymtempie.pl/
- www.webunwto.s3-eu-west-1.amazonaws.com/2019-08/goodpracticesintheaccessibletourismupplychain_en_2016_2_web_20160726122_revisado_vfinal_2_acesupdated_on_the_web.pdf
- www.webunwto.s3-eu-west-1.amazonaws.com/2019-08/recommendationsaccesstourismforallenok.pdf
- www.wildernessinquiry.org/affinity-group-travel/
- www.zamek-lancut.pl
- wyjdzdomu.pl/
- wyjdzdomu.pl/pliki/Wyjdz_Z_Domu_Bariery_broszura_082014_12str_A5_m.pdf

Załączniki

Zał. 1. Inwentaryzacja zasobów woj. podkarpackiego pod kątem dostępności

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Dofinansowano ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej, których dysponentem jest Minister Sportu i Turystyki

Strategia marki Carpathia Open

Załącznik 1. Inwentaryzacja zasobów woj. podkarpackiego pod kątem dostępności

Patrycja Wróbel

Lublin 2023

Miejsce	Udogodnienia dla osób z niepełnosprawnością ruchową	Udogodnienia dla osób niesłyszących i słabostyszających	Udogodnienia dla osób niewidomych i niedowidzących	Udogodnienia dla osoby w spektrum autyzmu oraz dla osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi	Inne
<p>Zamek w Łańcucie (https://zamek-lancut.pl/)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość wjazdu na teren zespołu oraz swobodnego podjazdu najbliżej wejścia (po wcześniejszym zgłoszeniu) • przed głównym wejściem do zamku oraz stajni znajduje się rampa o nachyleniu 6% • klatki schodowe oraz przejścia i korytarze o szerokości 1,5 m; dostępne przejścia alternatywne w miejscach z utrudnioną dostępnością • dostęp do dwóch schodolazów gąsienicowych • możliwość skorzystania z wózków ortopedycznych udostępnianych przez muzeum 	<ul style="list-style-type: none"> • dostępne zwiedzanie w PJM • dostęp do uzyskania pomocy i informacji w PJM (po wcześniejszym zgłoszeniu) 	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość zwiedzania z psem przewodnikiem • dostęp do audioprzewodników stacjonarnych • dostępne zwiedzanie sensoryczne • na terenie Ogrodu Włoskiego w Parku Przyzamkowym umieszczone są informacje alfabetem Braille’a 	<ul style="list-style-type: none"> • dostępne zwiedzanie sensoryczne • w d. Oranżerii znajduje się pokój wyciszenia • na stronie dostępny przewodnik dla osób z autyzmem https://old.zamek-lancut.pl/pl/content/zamekdzisiaj/edukacja/odkrywammuzeum.pdf oraz informacja w tekście łatwym do czytania i rozumienia https://www.zamek-lancut.pl/images/dostepnosc/muzeu 	<p>Strona internetowa</p> <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla osób z niepełnosprawnościami • Muzeum bierze udział w koalicji „Muzea bez barier” • muzeum nie posiada własnych miejsc parkingowych • w bezpośrednim sąsiedztwie kas biletowych i parku znajdują się wydzielone strefy bezpłatnego parkowania dla

	<ul style="list-style-type: none"> • utwardzone i równe alejki biegnące przez park <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak windy • dla osób poruszających się na wózkach brak dostępności II piętra oraz Łażni Rzymskich znajdujących się w podziemiach (tu trwają prace nad zapewnieniem dostępu alternatywnego), dostępne wirtualne zwiedzanie na stronie muzeum • brak możliwości poruszania się po wnętrzu na wózkach elektrycznych (z powodu zabytkowego charakteru wnętrza) • spacer powozem nie jest dostosowany do potrzeb osób na wózkach 			<p>m-zamek w %C5%82a%C5%84cucie-informacja w tekście łatwym do czytania i rozumienia.pdf</p>	<p>osób z niepełnosprawnością</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostępna toaleta dla niepełnosprawnych <p>Deklaracja dostępności: https://www.zamek-lancut.pl/deklaracja-dostepnosci</p>
<p>Solina – kolejka gondolowa i wieża widokowa (https://www.pkl.pl/solina/solina.html)</p>	<p>Kolejka</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostępny przewóz osób poruszających się na wózkach inwalidzkich – w jednej gondoli można przewozić jeden wózek inwalidzki w towarzystwie opiekuna, osoby będącej w stanie udzielić pomocy 	<p>Kolejka</p> <ul style="list-style-type: none"> • korzystanie z kolejki wyłącznie pod opieką opiekuna <p>brak innych informacji</p>	<p>Kolejka</p> <ul style="list-style-type: none"> • dozwolona podróż z psem • asystującym/przewodnikiem • korzystanie z kolejki wyłącznie pod opieką opiekuna 	<p>Kolejka</p> <ul style="list-style-type: none"> • korzystanie z kolejki wyłącznie pod opieką opiekuna <p>brak innych informacji</p>	<p>Strona internetowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona internetowa nie zapewnia dostępności cyfrowej dla osób z niepełnosprawnościami • brak dokładnych i łatwo dostępnych danych o

	<p>Wieża widokowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na taras widokowy można wjechać windą 		<p>Wieża Widokowa:</p> <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zakaz wprowadzania psów na wieżę widokową oraz do parku tematycznego • „Tajemnicza Solina” 		<p>udogodnieniach dla osób niepełnosprawnych na stronie internetowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • dodatkowym udogodnieniem dla osób niepełnosprawnych jest kupowanie biletów poza kolejnością oraz bilety ulgowe
<p>Arboretum w Bolestraszycach (ogród sensoryczny dla niewidomych) (https://bolestraszyce.com.pl/)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zakaz wjazdu pojazdami kołowymi (czy też wózki inwalidzkie? – brak informacji) • dostępne łagodne przejście przez skarpe, przeznaczone dla osób niepełnosprawnych 	<p>brak informacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość zwiedzania z psem przewodnikiem 	<p>brak informacji</p>	<p>Strona internetowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla osób z niepełnosprawnościami • miejsca parkingowe z miejscami dla osób niepełnosprawnych • dla osób niepełnosprawnych poświęcony został ogród dydaktyczny zwany Ogirodem Sensualnym (odbierany za pomocą zmysłów) https://bolestraszyce.com.pl/ekspozycje/ogrod-sensualny • udział w koalicji „Muzea bez barier” • większość informacji zamieszczonych na

					<p>starszej wersji strony nie jest jeszcze dostępna na nowej stronie; np.: informacje o planetarium https://bolestraszyce.com.pl/pokazy-w-planetarium/, które miało być dostosowane do potrzeb osób</p> <ul style="list-style-type: none"> • niewidomych
<p>Bezmiechowa (szkolenia na paralotniach dla osób niepełnosprawnych ruchowo) (http://aos-bezmiechowa.pl/)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zgłoszenia do projektu: https://podajdalej.org.pl/co-robimy/rozwin-skrzydla-2022/ <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utrudniony dostęp do informacji o projekcie – brak jednego miejsca w sieci, który zawierałby wszystkie informacje o projekcie 	<ul style="list-style-type: none"> • brak informacji 	<ul style="list-style-type: none"> • brak informacji 	<ul style="list-style-type: none"> • brak informacji 	<p>Strona internetowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona internetowa nie zapewnia dostępności cyfrowej dla osób z niepełnosprawnościami • na oficjalnej stronie brak informacji o szkoleniach dla osób niepełnosprawnych (http://aos-bezmiechowa.pl/) • o projekcie „Rozwiń Skrzydła” i Fundacji: ogólne informacje o przebiegu i realizacji projektu (https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/aeroprojekt-dla-osob-z-

					<p>niepelnosprawnościami-2480.html)</p> <ul style="list-style-type: none"> Fundacja im. doktora Piotra Janaszka oraz Aeroklub Stalowowolski – organizatorzy szkoleń film o Fundacji „Podaj dalej”, projekt „Rozwiń skrzydła”: https://youtu.be/1XC--ENFi7Y?si=6gNUWz1VBk0szKqG
<p>Olchowiec – szlak „Zobaczyć Beskid Niski” dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością wzroku</p>			<ul style="list-style-type: none"> ścieżka turystyczna z audiodeskrypcją (TOTUPOINT) długość trasy: 4,5 km trasa została poprowadzona w taki sposób, aby osoby niepełnosprawne mogły przejść ją bez przewodnika <p>Spis punktów na trasie:</p> <ol style="list-style-type: none"> Olchowiec, centrum wsi Kamienny most przy cerkwi Cerkiew i cmentarz Drzewa owocowe Most na potoku Olchowczyk Skrzyżowanie przy 		<ul style="list-style-type: none"> szlak powstał w ramach programu „Dostępność Plus” mapka trasy ze strony: https://krosno.naszemiasto.pl/w-beskidzie-niskim-w-rejonie-olchowca-powstaje-szlak/ga/c7-8585461/zd/67548571

			<p>szlaku na szczyt Baranie</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Na rozstaju dróg 8. Widok na dolinę 9. Pod Liką 10. Punkt widokowy 11. Miejsca noclegowe 12. Kapliczka niebieska 13. Biała kapliczka 14. Skrzyżowanie. Skręt do muzeum 15. Muzeum Kultury Łemkowskiej (Zabytkowa Chyża) <p>strona internetowa https://www.zyndranowa.org/dla-zwiedzajacych przystosowana do osób słabowidzących, wersja kontrastowa; UTRUDNIENIA: brak informacji na stronie internetowej o dostosowaniu przestrzeni muzealnej dla osób niepełnosprawnych</p> <ol style="list-style-type: none"> 16. Skrzyżowanie dróg Polany – Olchowiec 17. Droga na Olchowiec 18. Koniec ścieżki 		<ul style="list-style-type: none"> • - Plansza z mapką, kodem QR do aplikacji TOTUPOINT i więcej informacji o szlaku na stronie: https://supernowosci24.pl/turystyka/powstaly-szlaki-dla-niepelnosprawnych-w-bieszczadach-i-beskidzie-niskim/
Ścieżka „Zobaczyć Bieszczady”			<ul style="list-style-type: none"> • ścieżka z audiodeskrypcją (TOTUPOINT) • długość trasy: 6 km 		<ul style="list-style-type: none"> • szlak powstał w ramach programu „Dostępność Plus”, film

<p>dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością wzroku</p>			<p>Spis punktów na trasie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Początek szlaku na szczyt Jeleniowatego 2. Kościół pw. św. Huberta 3. Krzyż przy drodze 4. Skrzyżowanie. Zejście na leśną ścieżkę 5. Mostek 6. Skręt na ścieżkę 7. Przejście przez trasy narciarskie 8. Dylowanka 9. Schody 10. Rozwidlenie 11. Brenzberg 12. Zakręt 13. Przy buku 14. Pod wieżą 15. Na wieży 		<p>o szlaku: https://www.youtube.com/watch?v=u7lqF-p_Rd0</p> <ul style="list-style-type: none"> • plansza z mapką, kodem QR do aplikacji TOTUPOINT i więcej informacji o szlaku na stronie: https://supernowosci24.pl/turystyka/powstaly-szlaki-dla-niepełnosprawnych-w-bieszczadach-i-beskidzie-niskim/
<p>Ścieżka „Zobaczyć Solinę” dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością wzroku</p>			<ul style="list-style-type: none"> • ścieżka z audiodeskrypcją (TOTUPOINT) • ścieżki wyposażone m.in. w wypukłe tablice informacyjne i mapki z przebiegiem ścieżki 		<ul style="list-style-type: none"> • rowery – tandemy dla niepełnosprawnych do wypożyczenia w Centrum Szkoleniowym SOS na Ratunek w Równi (źródło informacji: http://www.bieszczadzka24.pl/aktualno) • plansza z mapką, kodem QR do aplikacji

					TOTUPOINT i więcej informacji o szlaku na stronie: https://supernowosci24.pl/turystyka/powstaly-szlaki-dla-niepelnosprawnych-h-w-bieszczadach-i-beskidzie-niskim/
Zamek w Krasieczynie (https://www.krasieczyn.com.pl/)	brak informacji	brak informacji	<ul style="list-style-type: none"> dostępny przewodnik pt. „Podkarpackie zamki na wyciągnięcie ręki. Przewodnik turystyczny dla osób niewidomych i słabowidzących” powstały w ramach projektu „Podkarpackie zamki otwarte dla turysty z dysfunkcją wzroku” (https://www.szansadlaniewidomych.org/index.php/podkarpackie-zamki-otwarte-dla-turysty-z-dysfunkcja-wzroku/) 	brak informacji	Strona internetowa: <ul style="list-style-type: none"> oficjalna strona internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla osób z niepełnosprawnościami UTRUDNIENIA: <ul style="list-style-type: none"> brak informacji na oficjalnej stronie o przystosowaniu przestrzeni zamku do potrzeb osób niepełnosprawnych
Zamek Tarnowskich w Dzikowie/ Tarnobrzegu (https://muzeum-tarnobrzeg.pl/)	<ul style="list-style-type: none"> dzielnica wyłożony kostką granitową wejście do Muzeum to trzy schodki; dla osób na wózkach rozkłada się specjalne szyny +dwuskrzydłowe drzwi poszczególne pomieszczenia 	UTRUDNIENIA: <ul style="list-style-type: none"> brak dostępności tłumacza migowego 	<ul style="list-style-type: none"> dostępny przewodnik pt. „Podkarpackie zamki na wyciągnięcie ręki. Przewodnik turystyczny dla osób niewidomych i słabowidzących” powstały w ramach projektu „Podkarpackie zamki otwarte dla turysty z 	brak informacji	Strona internetowa: <ul style="list-style-type: none"> oficjalna strona internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla osób z niepełnosprawnościami dostępna jedna toaleta dla niepełnosprawnych

	<p>pozbawione są progów, z wyjątkiem biblioteki zamkowej, gdzie umieszczone są pochylnie</p> <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> do dwóch pomieszczeń na piętrze (Gotowalnia Hrabiny i Archiwum) prowadzi kilka schodków – brak możliwości wjazdu wózkiem inwalidzkim 		<p>dysfunkcją wzroku” (https://www.szansadlaniewidomych.org/index.php/podkarpackie-zamki-otwarte-dla-turysty-z-dysfunkcja-wzroku/)</p> <ul style="list-style-type: none"> dozwolone zwiedzanie z psem przewodnikiem <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> w budynku nie ma pętli indukcyjnych, oznaczeń w alfabecie Braille’a ani oznaczeń kontrastowych lub w druku powiększonym 		<ul style="list-style-type: none"> dostępna winda dla osób niepełnosprawnych bilety wstępu są ulgowe <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> na terenie Muzeum nie ma miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych <p>Deklaracja dostępności: https://muzeum-tarnobrzeg.pl/deklaracja-dostepnosc/)</p>
<p>Zamek Kazimierzowski w Przemysłu (Przemyskie Centrum Kultury i Nauki ZAMEK)</p>	<p>Brak szczegółowych informacji</p>	<p>Brak szczegółowych informacji</p>	<p>Brak szczegółowych informacji</p> <ul style="list-style-type: none"> dostępny przewodnik pt. „Podkarpackie zamki na wyciągnięcie ręki. Przewodnik turystyczny dla osób niewidomych i słabowidzących” powstały w ramach projektu „Podkarpackie zamki otwarte dla turysty z dysfunkcją wzroku” (https://www.szansadlaniewidomych.org/index.php/podkarpackie-zamki-otwarte-dla-turysty-z-dysfunkcja-wzroku/) 	<p>Brak szczegółowych informacji</p>	<p>Strona internetowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> oficjalna strona internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla osób z niepełnosprawnościami dla osób niepełnosprawnych bilety wstępu są ulgowe dostępny wirtualny spacer po obiekcie (https://kultura.przemysl.eu/98/79/wirtualny-spacer.html) informacja o tym, że wewnątrz jest dostosowane do

					<p>potrzeb osób niepełnosprawnych</p> <p>źródło:</p> <p>https://zwiedzajzfundusami.podkarpackie.pl/mapa-atrakcji/przemyskie-centrum-kultury-i-nauki-zamek-z-siedziba-w-zamku-kazimierzowskim-30</p> <ul style="list-style-type: none"> • toalety dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych
<p>Zamek w Baranowie Sandomierskim</p> <p>(https://www.baranow.com.pl/)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość zwiedzania z psem asystującym 	<p>brak informacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość zwiedzania z psem przewodnikiem • dostępny przewodnik pt. „Podkarpackie zamki na wyciągnięcie ręki. Przewodnik turystyczny dla osób niewidomych i słabowidzących.” powstały w ramach projektu „Podkarpackie zamki otwarte dla turysty z dysfunkcją wzroku” (https://www.szansadlaniewidomych.org/index.php/podkarpackie-zamki-otwarte-dla-turysty-z-dysfunkcja-wzroku/) 	<p>brak informacji</p>	<p>Strona internetowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla osób z niepełnosprawnościami

<p>Muzeum Regionalne w Stalowej Woli oraz Galeria Malarstwa Alfonsa Karpińskiego (https://www.muzeum.stalowawola.pl/)</p>	<p>Muzeum Regionalne w Stalowej Woli (ul. Sandomierska 1)</p> <ul style="list-style-type: none"> • bramy i drzwi dostosowane do osób na wózkach • przed budynkiem utwardzona i równa nawierzchnia i brak schodów • w budynku jest platforma/dźwig • ekspozyty i podpisy rozmieszczone na odpowiedniej wysokości dla osób poruszających się na wózkach • brak progów i nierówności poziomów poszczególnych sal • korytarze i przejścia nie są mniejsze niż 1,5 m szerokości <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wystawa stała (umieszczona na poddaszu) nie jest dostępna dla osób poruszających się na wózkach 	<ul style="list-style-type: none"> • personel jest przygotowany do obsługi osób niesłyszących i słabosłyszących 	<ul style="list-style-type: none"> • przed budynkiem utwardzona i równa nawierzchnia • brak progów i nierówności poziomów • ułatwienia architektoniczne dla osób niewidomych i słabowidzących • możliwość dotykania wybranych eksponatów, kopii eksponatów (na wybranych wystawach) • dostępna oferta edukacyjna dla osób niewidomych i słabowidzących na wybranych wystawach • dostępna audiodeskrypcja wybranych obiektów wystawy stałej • personel jest przygotowany do obsługi osób niewidomych i słabowidzących • dostępne są urządzenia wspomagające odbiór informacji słownych (np. pętla indukcyjna) 	<ul style="list-style-type: none"> • personel jest przygotowany do obsługi osób z niepełnosprawnościami • dostępna oferta edukacyjna dla osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi oraz z innymi rodzajami niepełnosprawności 	<p>Strona internetowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona internetowa nie zapewnia dostępności cyfrowej dla osób z niepełnosprawnościami • Muzeum bierze udział w koalicji „Muzea bez barier” • Wirtualne Muzeum – strona dostępna w wersji kontrastowej (http://3d.muzeum.stalowawola.pl/) <p>Muzeum Regionalne w Stalowej Woli (ul. Sandomierska 1)</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostępne toalety dostosowane dla osób niepełnosprawnych (na parterze) • dostępne miejsce parkingowe dla osób niepełnosprawnych <p>Galeria Malarstwa Alfonsa Karpińskiego (ul. Rozwadowska 12)</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostępna jest winda z systemem
--	---	--	---	--	---

	<p>Galeria Malarstwa Alfonsa Karpińskiego (ul. Rozwadowska 12)</p> <ul style="list-style-type: none"> • brama wjazdowa dostosowana do osób na wózkach (od strony ul. Dąbrowskiego) • przed budynkiem utwardzona i równa nawierzchnia • drzwi na terenie obiektu dostosowane do osób na wózkach • brak progów i nierówności poziomów <p>UTRUDNIENIE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wejście od ul. Rozwadowskiej nie jest dostosowane do potrzeb osób na wózkach 				<p>głosnomówiącym ułatwiającym orientację w przestrzeni</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostępne toalety dostosowane dla osób niepełnosprawnych (na parterze i piętrze 1) • dostępne miejsce parkingowe dla osób niepełnosprawnych przed budynkiem <p>Deklaracja dostępności: https://www.muzeum.stalowawola.pl/pl/wizyty/go-niepenosprawny</p>
<p>Muzeum w Przeworsku – Zespół Pałacowo-Parkowy (https://muzeum.przeworsk.pl/)</p> <p>Trzy lokalizacje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pałac 	<p>Pałac Lubomirskich</p> <ul style="list-style-type: none"> • szerokie drzwi wejściowe • dostęp do korytarzy i ekspozycji na parterze <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak dostępu do pierwszego piętra budynku • brak platform, pochylni • zakaz wstępu z psem asystującym 	<p>Pałac Lubomirskich</p> <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak możliwości skorzystania z tłumacza języka migowego <p>Muzeum Pożarnictwa</p> <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak możliwości skorzystania z języka migowego 	<p>Pałac Lubomirskich</p> <ul style="list-style-type: none"> • możliwość dotykania wybranych eksponatów, kopii eksponatów <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak pętli indukcyjnych i informacji głosowych <p>Muzeum Pożarnictwa</p> <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak informacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wykwalifikowany personel w obsłudze osób niepełnosprawnych intelektualnie • oferta edukacyjna dedykowana osobom niepełnosprawnym intelektualnie 	<p>Strona internetowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla osób z niepełnosprawnościami • Muzeum bierze udział w koalicji „Muzea bez barier” https://muzeum.przeworsk.pl/aktualnosci/m

<p>Lubomirskich, ul. Park 2 – główna siedziba Muzeum</p> <ul style="list-style-type: none"> • Muzeum Pożarnictwa, ul. Park 6 • Galeria „Magnez”, ul. Krakowska 6 	<p>Muzeum Pożarnictwa UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wejście – brak podjazdu dla niepełnosprawnych, trzy stopnie • między dwoma salami znajdują się schody – korytarze częściowo dostępne dla osób poruszających się na wózkach • brak pochylni, platform <p>Galeria „Magnez”</p> <ul style="list-style-type: none"> • główne wejście dostępne dla osób poruszających się na wózkach <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak pochylni, platform 	<p>Galeria „Magnez” UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak możliwości skorzystania z języka migowego 	<p>głosowych, pętli indukcyjnych</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak możliwości zwiedzania z psem przewodnikiem <p>Galeria „Magnez” UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak informacji głosowych, pętli indukcyjnych • brak możliwości zwiedzania z psem przewodnikiem 		<p>uzaa-bez-barier-nowa-darmowa-aplikacja-na-androidy/)</p> <p>Pałac Lubomirskich UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak osobnych toalet dla niepełnosprawnych • brak windy • przy budynku znajduje się parking dostępny dla wszystkich, bez wyznaczonych miejsc dla osób niepełnosprawnych <p>Muzeum Pożarnictwa UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak toalet dla osób niepełnosprawnych • brak wyznaczonych miejsc dla osób niepełnosprawnych na parkingu <p>Galeria „Magnez” UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak toalet dla osób niepełnosprawnych • dostępny parking bez wyznaczonych miejsc dla osób
---	---	---	--	--	--

					<p>niepełnosprawnych</p> <ul style="list-style-type: none"> darmowa aplikacja „Muzea bez barier”: https://muzeum.przeworsk.pl/aktualnosci/muzea-bez-barier-nowa-darmowa-aplikacja-na-androidy/ <p>Deklaracja dostępności: https://muzeum.przeworsk.pl/deklaracja-dostepnosci/7375/</p>
<p>Muzeum Dobranocek w Rzeszowie (https://www.muzeumdobranocek.pl/)</p>	<ul style="list-style-type: none"> utwardzona nawierzchnia do budynku brak progów i nierówności poziomów poszczególnych sal korytarze, przejścia i dojścia do ekspozycji o szerokości nie mniejszej niż 1,5 m podjazd dla wózków drzwi wejściowe z możliwością otwarcia dodatkowego skrzydła eksponaty i podpisy rozmieszczone na wysokości odpowiedniej dla osób poruszających się na wózku 	<ul style="list-style-type: none"> dostępny „Przewodnik dla małych i dużych wielbicieli dobrocetek. Muzeum oczyma niesłyszącego” w formie nagrania video z napisami oraz w języku migowym – ogólnodostępna aplikacja do pobrania za pomocą kodu QR na stronie internetowej znajdują się materiały z tłumaczem języka migowego opisujące historię muzeum 	<ul style="list-style-type: none"> możliwość wstępu z psem przewodnikiem w muzeum znajduje się pętla indukcyjna tabliczki w alfabecie Braille’a (z oznaczeniem ekspozycji, windy, toalety) dostępny tyflograficzny plan sal wystawienniczych z podpisami w brajlu (umieszczone na wysięgniku z możliwością dostosowania wysokości) na ekspozycji znajdują się tyflografiki – termoformowane odwzorowania eksponatów 	<ul style="list-style-type: none"> dostępna publikacja „Ucz się z dobrocetekami” – forma książki z ilustracjami, zagadkami i kolorowankami, dostosowaną do możliwości poznawczych osób z niepełnosprawnością intelektualną 	<p>Strona internetowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> oficjalna strona internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla osób z niepełnosprawnościami Muzeum bierze udział w koalicji „Muzea bez barier” dostępna winda dostępne toalety dla osób z niepełnosprawnościami personel wykwalifikowany w obsłudze osób z

	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość wstępu z psem asystującym 		<ul style="list-style-type: none"> • osoby niepełnosprawne z dysfunkcją wzroku mogą także korzystać z publikacji „Przewodnik dla małych i dużych wielbicieli dobranocek. Muzeum oczyma niewidomego” • materiał z audiodeskrypcją, powstał w ramach współpracy z Fundacją Kultura bez Barier (https://czytanieobrazow.pl/institucje/muzeum-dobranocek/) 		<p>niepełnosprawnościami</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapewnione miejsca do odpoczynku na ekspozycji • pracownicy z kompetencjami w zakresie odpowiedniej obsługi i pomocy osób z niepełnosprawnościami <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • miejsce parkingowe w strefie publicznej
<p>Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku (https://skans.en.mblsanok.pl/indexokno.php)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • utwardzona i równa nawierzchnia przy dojściu do budynku • podjazd dla wózków • eksponaty i podpisy rozmieszczone na wysokości odpowiedniej dla osób poruszających się na wózku 	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość zwiedzania ekspozycji z przewodnikiem w języku migowym (SJM, PJM) • dostępna oferta edukacyjna dedykowana osobom niesłyszącym i słabosłyszącym 	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość dotykania wybranych eksponatów, kopii eksponatów • dostępna oferta edukacyjna dedykowana osobom niewidomym i słabowidzącym 	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość dotykania wybranych eksponatów, kopii eksponatów • dostępna oferta edukacyjna dedykowana osobom niepełnosprawnym intelektualnie oraz z innym rodzajem niepełnosprawności 	<p>Strona internetowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla osób z niepełnosprawnościami • Muzeum bierze udział w koalicji „Muzea bez barier” • dostępne miejsca parkingowe dla osób niepełnosprawnych - dostępna toaleta dla osób niepełnosprawnych

<p>Muzeum Historyczne w Sanoku (https://www.muzeum.sanok.pl/pl/)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • brak szczegółowych informacji 	<ul style="list-style-type: none"> • brak szczegółowych informacji 	<ul style="list-style-type: none"> • dostępny audioprzewodnik: https://www.muzeum.sanok.pl/pl/informacje/audiodeskrypcja 	<p>brak informacji</p>	<p>Strona internetowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla osób z niepełnosprawnościami • dostępna winda • toaleta przystosowana dla osób niepełnosprawnych <p>Deklaracja dostępności:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niewiele barier architektonicznych (https://www.muzeum.sanok.pl/pl/informacje/deklaracja-dostepnoscimuzeum) – wszystkie te informacje znajdują się w deklaracji, brak szczegółowych danych na temat udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami
<p>Ośrodek Garncarski MEDYNIA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • drewniane pomosty, z których bezpośrednio wchodzi się do budynków posiadają odpowiednio zaprojektowane pochylnie 	<p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak możliwości skorzystania z tłumacza migowego 	<p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak audioprzewodników 	<p>brak informacji</p>	<p>Strona internetowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla osób z

<p>(https://www.medynia.com/)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • duże drzwi • możliwość wejścia z psem asystującym <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budynki B i D (drewniana chatupa i tradycyjna pracownia garncarska z XIX wieku) oraz budynek F (pomieszczenia administracyjne) nie są przystosowane do poruszania się osób na wózkach inwalidzkich 				<p>niepełnosprawnościami</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostępna toaleta dostosowana do osób z niepełnosprawnościami • dostępny parking <p>• Deklaracja dostępności: https://www.medynia.com/?page_id=13374</p>
<p>Muzeum Polaków Ratujących Żydów w Markowej oraz Sad Pamięci (https://muzeumulmow.pl/)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość zwiedzania z psem asystującym <p>Sad Pamięci</p> <ul style="list-style-type: none"> • przystosowana, twarda nawierzchnia alejek (EkoWay) <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ze względu na duże nachylenie terenu, Sad jest trudno dostępny dla osób poruszających się na wózkach, jednak jest możliwość zwiedzania tereny z pracownikiem muzeum (po wcześniejszym powiadomieniu) 	<p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak informacji na temat rozkładu pomieszczeń przekazywany za pomocą dotyku • brak tłumacza migowego (także w wersji online) 	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość zwiedzania z psem przewodnikiem <p>Sad Pamięci</p> <ul style="list-style-type: none"> • czytelnie wyznaczone krawędzie alejek, co umożliwia bezproblemowe poruszanie się osobom z niepełnosprawnościami wzroku 	<ul style="list-style-type: none"> • brak informacji 	<p>Strona internetowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla osób z niepełnosprawnościami • zapewniony parking dla niepełnosprawnych (przy wcześniejszym zgłoszeniu takiej potrzeby), na tym samym poziomie co plac i budynek muzeum • budynek jest jednokondygnacyjny – parterowy • dostępna toaleta dla niepełnosprawnych

	telefonicznym)				<p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • drzwi wejściowe są ciężkie i mogą sprawiać trudność z ich otwarciem – zapewniona pomoc ze strony dozorczy, oraz możliwość wcześniejszego zgłoszenia wizyty i ewentualnej pomocy podczas wejścia do budynku <p>Deklaracja dostępności: https://muzeumulmow.pl/pl/deklaracja-dostepnosci/</p>
<p>Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> • Muzeum Historii Miasta Przemysła, Oddział Muzeum Narodowego Ziemi 	<p>Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej – budynek główny</p> <ul style="list-style-type: none"> • do wejścia głównego prowadzi pochylnia • brak progów i ograniczeń • utwardzona i równa nawierzchnia przy dojściu do budynku • bramy i drzwi na terenie obiektu dostosowane do osób na wózkach 	<p>Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej – budynek główny</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykwalifikowany personel w obsłudze osób niesłyszących i słabosłyszących • oferta edukacyjna dedykowana osobom niesłyszącym i słabo słyszącym 	<p>Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej – budynek główny</p> <ul style="list-style-type: none"> • możliwość zwiedzania z psem przewodnikiem • wykwalifikowany personel w obsłudze osób niewidomych i słabowidzących • dostępne urządzenia wspomagające (audio przewodniki, palmtopy, mp3) 	<p>Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej – budynek główny</p> <ul style="list-style-type: none"> • personel wykwalifikowany w obsłudze osób niepełnosprawnych intelektualnie • oferta edukacyjna dedykowana osobom niepełnosprawnym intelektualnie 	<p>Strona internetowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla osób z niepełnosprawnościami • Muzeum bierze udział w koalicji „Muzea bez barier”

<p>Przemyskiej, Rynek 9</p> <ul style="list-style-type: none"> • Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej – budynek główny, Pl. Berka Joselewicza 1 (https://mnzp.pl/category/mdif/) 	<ul style="list-style-type: none"> • podjazd dla wózków • dostępny podnośnik/platforma dla wózka • eksponaty i podpisy rozmieszczone na wysokości odpowiedniej dla osób poruszających się na wózku <p>Muzeum Historii Miasta Przemysła</p> <ul style="list-style-type: none"> • do wejścia prowadzi pochylnia • platformy schodowe z alarmem • Przejścia między salami pozbawione progów 		<ul style="list-style-type: none"> • oferta edukacyjna dedykowana osobom niewidomym i słabowidzącym 		<p>Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej – budynek główny</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak progów • dostępna winda wyposażona w komunikator głosowy • dostępna toaleta przystosowana do osób z niepełnosprawnościami • możliwość pomocy asystenta osoby niepełnosprawnej w czasie zwiedzania muzeum <p>Muzeum Historii Miasta Przemysła</p> <ul style="list-style-type: none"> • winda • dostępna toaleta dla osób z niepełnosprawnościami <p>https://mnzp.pl/informacje-dla-osob-niepelnosprawnych/</p>
<p>Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. Ignacego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wjazd na teren muzeum przez bramę główną • szerokie drzwi wejściowe otwierane automatycznie • bezprogowe wejście do przestrzeni ekspozycyjnych 	<p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak usługi tłumaczenia na język migowy 	<ul style="list-style-type: none"> • bezprogowe wejście do przestrzeni ekspozycyjnych i sali audiowizualnej • dostępne audioprzewodniki • możliwość zwiedzania z 	<p>brak informacji</p>	<p>Strona internetowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla osób z niepełnosprawnościami

<p>Łukasiewicz w Bóbrce (https://bobrka.pl/)</p>	<p>i sali audiowizualnej</p> <ul style="list-style-type: none"> • na poziom -1 można zajechać windą lub skorzystać z podjazdu • utwardzone alejki, a teren przed pawilonem wyłożony kostką brukową • możliwość zwiedzania z psem asystującym <p>UTRUDNIENIE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niektóre alejki wyłożone są drobnym tłuczniem (grysem), który utrudnia poruszanie się osobom na wózkach inwalidzkich 		<p>psem przewodnikiem</p> <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak planów tyflograficznych obiektu • brak pętli indukcyjnej 		<ul style="list-style-type: none"> • parking z miejscami dla niepełnosprawnych • dostępne toalety dla osób z niepełnosprawnościami • dostępna winda • dostępna pomoc ze strony pracowników • możliwość skorzystania z melexów • muzeum posiada bezpłatną aplikację mobilną z audioprzewodnikiem • dostępne wirtualne zwiedzanie (https://bobrka.wkraj.pl/html5/index.php?id=43145#43145/) <p>Deklaracja dostępności: https://bobrka.pl/deklaracja-dostepnosci/</p>
<p>Muzeum Marii Konopnickiej w Żarnowcu (https://muzeumzarnowiec.pl/)</p>	<p>Budynek Lamusa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostępny podjazd dla wózków inwalidzkich (wykonany z kostki brukowej) • wystawy dostosowane dla osób na wózkach • korytarze i dojścia do 	<p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nie ma możliwości skorzystania z pomocy tłumacza języka migowego 	<p>Budynek Lamusa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • możliwość zwiedzania z psem przewodnikiem <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak tyflościeżki • na wystawie brak oznaczeń kontrastowych i 	<p>brak informacji</p>	<p>Strona internetowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla osób z niepełnosprawnościami • Muzeum bierze

	<p>eksponatów są o szerokości nie mniejszej niż 1,5 m</p> <ul style="list-style-type: none"> • możliwość zwiedzania z psem asystującym <p>Dworek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak progów (jedynie przy wejściu budynku jest próg, który można bez problemu pokonać przy pomocy drugiej osoby) <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dla osób poruszających się na wózkach pomieszczenia na piętrze nie są dostępne <p>Park zabytkowy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • alejki utwardzone tłuczniem 		<p>druku powiększonego (jest możliwość uzyskania pomocy ze strony pracowników w odczytaniu tekstu); na wystawie brak oznaczeń w alfabecie Braille'a</p> <p>Dworek:</p> <p>UTRUDNIENIE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak tyflościeżki • oświetlenie niektórych części może być zbyt słabe 	<p>udział w koalicji „Muzea bez barier”</p> <ul style="list-style-type: none"> • teren przed budynkiem utwardzony tłuczniem (istnieje możliwość dojazdu pod wejście do budynku (po wcześniejszym uzgodnieniu) • możliwość skorzystania z pomocy pracowników <p>UTRUDNIENIE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na parkingu brak wyznaczonych miejsc dla osób z niepełnosprawnościami <p>Budynek Lamusa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostępna toaleta dla osób z niepełnosprawnościami • dla osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów przewidziane są bilety ulgowe <p>Deklaracja dostępności:</p>
--	---	--	---	--

					https://muzeumzarnowiec.pl/deklaracja-dostepnosci/
<p>Muzeum Podkarpackie w Krośnie (4 obiekty):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Muzeum Podkarpackie w Krośnie, ul. J. Piłsudskiego 16. • Skansen Archeologiczny Karpacza Troja w Trzciniicy, Trzciniica 646 (https://karpackatroja.pl/) [miejsce omówione osobno w dalszej części dokumentu] • Budynek „Zgoda” w Krośnie, ul. J. Piłsudskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość zwiedzania z psem asystującym <p>Muzeum Podkarpackie w Krośnie</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostępne i przystosowane do zwiedzania dla osób z niepełnosprawnością ruchową, są jedynie dziedziniec i parter (ze względu na zabytkowy charakter budynku) • dostępny kontakt alarmowy 	<p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak tłumacza języka migowego 	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość zwiedzania z psem przewodnikiem • dostępna pętla indukcyjna <p>Budynek „Zgoda” w Krośnie</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostępna pętla indukcyjna • dostępne kopie eksponatów • dostępny przewodnik w języku Braille’a 	<p>brak informacji</p>	<p>Strona internetowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla osób z niepełnosprawnościami • dostępna toaleta dla osób niepełnosprawnych • brak prywatnego parkingu • dostępna pomoc ze strony pracowników <p>Budynek „Zgoda” w Krośnie, ul. J. Piłsudskiego 14.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nieaktualne dane o dostępności • dostępna winda <p>Dom Mazurkiewiczów w Krośnie, ul. J. Szczepanika 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • budynek nieprzystosowany dla osób niepełnosprawnych

<p>14.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dom Mazurkiewiczów w Krośnie, ul. J. Szczepanika 2 <p>(https://muzeum.krosno.pl/)</p>					<p>Deklaracja dostępności: https://muzeum.krosno.pl/deklaracja-dostepnosci/</p>
<p>Muzeum Rzemiosła w Krośnie; w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Budynek główny, ul. Piłsudskiego 19 – dawna Pierwsza Fabryka Zegarów Wieżowych Michała Mięśowicza • Piwnica PodCieniami, ul. Rynek 5 – sale wystaw czasowych 	<ul style="list-style-type: none"> • dostępna ekspozycja stała w budynku głównym oraz Punkt Informacji Kulturalno-Turystycznej • utwardzona i równa nawierzchnia przy dojściu do budynku • brak progów i nierówności poziomów poszczególnych sal • bramy i drzwi na terenie obiektu dostosowane do osób na wózkach • korytarze, przejścia, dojście do eksponatów o szerokości nie mniejszej niż 1,5 m 	<ul style="list-style-type: none"> • dostępna oferta edukacyjna dedykowana osobom niesłyszącym i słabosłyszącym <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak możliwości skorzystania z tłumacza języka migowego 	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość pomocy pracownika Muzeum w odczytaniu tekstów • możliwość zwiedzania z psem przewodnikiem • możliwość dotykania wybranych eksponatów, kopii eksponatów <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak pętli indukcyjnej • brak oznaczeń alfabetem Braille’a • brak oznaczeń kontrastowych lub w druku powiększonym 	<ul style="list-style-type: none"> • dostępna możliwość oprowadzenia we wszystkich obiektach Muzeum – wyznaczony pracownik w przystępnej formie przekaze wiedzę na temat wystawy • wykwalfikowany personel w obsłudze osób niepełnosprawnych intelektualnie • możliwość dotykania wybranych eksponatów, kopii eksponatów 	<p>Strona internetowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla osób z niepełnosprawnościami • Muzeum bierze udział w koalicji „Muzea bez barier” • możliwość zakupu biletu ulgowego • możliwość pomocy asystenta osoby niepełnosprawnej w czasie zwiedzania muzeum <p>Deklaracja dostępności:</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Wieża Farna, ul. Piłsudskiego 5 • Punkt Informacji Kulturalno-Turystycznej (PIKT), ul. Blich 1 (wejście od ul. Słowackiego) (https://muzeumrzmiosla.pl/) 					http://muzeumrzmiosla.pl/deklaracja-dostepnosci/
<p>Skansen Archeologiczny – Karpacka Troja w Trzciniicy (https://karpackatroja.pl/), oddział Muzeum Podkarpackie go w Krośnie)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • teren przystosowany do zwiedzania dla osób niepełnosprawnych ruchowo (z wyjątkiem grodziska i wieży widokowej) • dostępne podjazdy • wejście do skansenu jest bezprogowe <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • platforma widokowa nieprzystosowana do osób poruszających się na wózkach (brak windy) • utrudniony dostęp do grodziska (usytuowanego 	<p>brak informacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • plany tyflograficzne, dostępne z kasie biletowej • możliwość zwiedzania z psem przewodnikiem (z wyjątkiem sektora hodowlanego) 	<p>brak informacji</p>	<p>Strona internetowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla osób z niepełnosprawnościami • dostępny parking z miejscami parkingowymi dla osób niepełnosprawnych • dostępna toaleta dla osób z niepełnosprawnościami • dostępna winda • dostępna pomoc ze strony pracowników

	na wzgórzu) •				Deklaracja dostępności: https://karpackatroja.pl/deklaracja-dostepnosc
Muzeum Regionalne im. Adama Fastnachta w Brzozowie: <ul style="list-style-type: none"> • Budynek: ul. Rynek 10, 36-200 Brzozów • Oddział pod nazwą „Muzeum Pożarnictwa im. Stanisława Dydka” w Starej Wsi, mieszczący się w Domu Strażaka. (https://muzeum.brzozow.pl/) 	Budynek: ul. Rynek 10, 36-200 Brzozów <ul style="list-style-type: none"> • możliwość zwiedzania z psem asystującym UTRUDNIENIA: <ul style="list-style-type: none"> • dwa wejścia, w tym wejście głównie nie przystosowane dla osób niepełnosprawnych Muzeum Pożarnictwa im. Stanisława Dydka w Starej Wsi <ul style="list-style-type: none"> • możliwość zwiedzania z psem asystującym UTRUDNIENIA: <ul style="list-style-type: none"> • wejście nie jest przystosowane dla osób niepełnosprawnych • brak pochylni, platform 	Budynek: ul. Rynek 10, 36-200 Brzozów UTRUDNIENIA: <ul style="list-style-type: none"> • brak możliwości skorzystania z tłumacza migowego lub online Muzeum Pożarnictwa im. Stanisława Dydka w Starej Wsi UTRUDNIENIA: <ul style="list-style-type: none"> • brak możliwości skorzystania z tłumacza języka migowego 	Budynek: ul. Rynek 10, 36-200 Brzozów <ul style="list-style-type: none"> • możliwość zwiedzania z psem przewodnikiem UTRUDNIENIA: <ul style="list-style-type: none"> • brak oznaczeń kontrastowych lub w druku powiększonym Muzeum Pożarnictwa im. Stanisława Dydka w Starej Wsi <ul style="list-style-type: none"> • możliwość zwiedzania z psem przewodnikiem UTRUDNIENIA: <ul style="list-style-type: none"> • brak informacji głosowej 	brak informacji	Strona internetowa: <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla osób z niepełnosprawnościami • Budynek: ul. Rynek 10, 36-200 Brzozów • dostępna winda • dostępne miejsce parkingowe dla osób niepełnosprawnych • dostępna toaleta dostosowana dla osób niepełnosprawnych • Muzeum Pożarnictwa im. Stanisława Dydka w Starej Wsi UTRUDNIENIA: <ul style="list-style-type: none"> • brak windy • brak toalety przystosowanej dla osób

					niepełnosprawnych Deklaracja dostępności: https://muzeum.brzozow.pl/?page_id=30
Muzeum Regionalne w Jaśle (https://muzeumjaslo.pl/)	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość wstępu z psem asystującym • eksponaty i podpisy rozmieszczone na wysokości odpowiedniej dla osób poruszających się na wózku 	brak informacji	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość wstępu z psem przewodnikiem • opisy/podpisy wystaw mają duże litery i kontrastowe tło 	brak informacji	Strona internetowa <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla osób z niepełnosprawnościami • Muzeum bierze udział w koalicji „Muzea bez barier” • aktualnie trwają prace remontowe w budynku na ul. Kadyiego 11 (siedziba tymczasowa znajduje się pod adresem: Jasło, ul. Wincentego Witosa 41) • informacje umieszczone na stronie: https://muzeumjaslo.pl/deklaracja-dostepnosc/
Centrum Dziedzictwa	Budynek główny oraz sklep Centrum	UTRUDNIENIA: <ul style="list-style-type: none"> • brak możliwości 	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość zwiedzania z psem przewodnikiem 	brak informacji	Strona internetowa <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona

<p>Szkła w Krośnie (https://miastoszkla.pl/)</p>	<p>Dziedzictwa Szkła, ul. Blich 2, 38-400 Krosno</p> <ul style="list-style-type: none"> • budynek posiada pochylnię umożliwiającą wjazd na wózku inwalidzkim • szerokie drzwi wejściowe przesuwane automatycznie • możliwość zwiedzania z psem asystującym 	<p>skorzystania z tłumacza języka migowego</p>			<p>internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla osób z niepełnosprawnościami</p> <p>Budynek główny oraz sklep Centrum Dziedzictwa Szkła, ul. Blich 2, 38-400 Krosno</p> <ul style="list-style-type: none"> • na każdym poziomie znajduje się toaleta dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami • dostępna winda z przyciskami oznaczonymi alfabetem Braille’a <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak prywatnego parkingu <p>• Deklaracja dostępności: https://miastoszkla.pl/deklaracja-dostepnosc/</p>
<p>Miejska i Powiatowa Biblioteka</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wejście do budynku na wysokości gruntu • możliwość wejścia z psem asystującym 	<p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak urządzeń i innych środków technicznych • brak możliwości 	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość wejścia z psem przewodnikiem <p>UTRUDNIENIA:</p>	<p>brak informacji</p>	<p>Strona internetowa</p> <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla

<p>Publiczna w Kolbuszowej (http://biblioteka.kolbuszowa.pl/)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oddział Edukacji Kulturalnej i Regionalnej (ul. Piekarska 17) (http://biblioteka.kolbuszowa.pl/8-dla-czytelnikow/2132-oddzial-edukacji-kulturalnej-i-regionalnej.html) 		<p>skorzystania z tłumacza języka migowego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • brak oznaczeń w alfabecie Braille’a, oznaczeń kontrastowych czy druku powiększonym 		<p>osób z niepełnosprawnościami</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostępne miejsce parkingowe dla osób niepełnosprawnych • dostępna toaleta przystosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami • dostępna winda <p>Deklaracja dostępności: http://biblioteka.kolbuszowa.pl/1-o-bibliotece/2712-deklaracja-dostepnosci.html</p>
<p>Muzeum Regionalne w Dębicy (http://muzeumwdebicy.pl/)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • budynek z ekspozycją „Historia garnizonu dębickiego” (budynek obok gmachu głównego) jest najlepiej przystosowany do zwiedzania przez osoby niepełnosprawne • dostęp do ekspozycji zewnętrznej – alejki 	<p>brak informacji</p>	<p>brak informacji</p>	<p>brak informacji</p>	<p>Strona internetowa</p> <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla osób z niepełnosprawnościami • Muzeum bierze udział w koalicji „Muzea bez barier”

	<p>brukowe i chodniki</p> <p>UTRUDNIENIA to niewysokie krawężniki</p> <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • główny budynek – trudności w swobodnym poruszaniu się osób na wózkach, dodatkowo osoby poruszające się na wózkach mogą zwiedzać jedynie ekspozycje na parterze 				<p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak windy • brak platform dla wózków <p>Błąd na stronie – brak dostępu do deklaracji dostępności.</p> <p>Źródło informacji: https://zazstroze.pl/kul-turanawozku/artykuły,14641.html (artykuł z 2014 roku)</p>
<p>Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej (http://www.muzeumkolbuszowa.pl/)</p> <ul style="list-style-type: none"> • oznaczone obiekty i ich przystosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych (na podstawie deklaracji dostępności) 	<ul style="list-style-type: none"> • do budynku z kasą biletową, tzw. Recepcja (ul. Wolska 36) prowadzi podjazd dla osób poruszających się na wózkach • dwuskrzydłowe drzwi, próg o wysokości 5 cm • wejście do kasy biletowej i kawiarni – bezprogowe • możliwość wejścia do budynku z psem asystującym <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przed budynkiem jest utwardzona nawierzchnia 	<p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak tłumacza migowego 	<ul style="list-style-type: none"> • w budynku Recepcji znajduje się sieć z kontrastowymi kolorami ścian i podłogi • dostępny przewodnik w języku Braille’a (bezpłatne wypożyczenie) <p>Skansen</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostępna makieta tyflograficzna zagrody Szylarów z Markowej • dostępny audioprzewodnik z zestawem głośnomówiącym • możliwość zwiedzania z 	<ul style="list-style-type: none"> • obiekty w chałupie z Huty Przedborskiej oraz prezentowane w plenerze można dotykać 	<p>Strona internetowa</p> <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona internetowa nie zapewnia dostępności cyfrowej dla osób z niepełnosprawnościami . Trwają prace nad nową stroną, która ma zostać udostępniona w 2024 r. • Muzeum bierze udział w koalicji „Muzeum bez barier” • dostępne miejsca parkingowe dla osób niepełnosprawnych

<p>dostępnej na stronie)</p>	<p>żwirową – może stanowić problem dla osób poruszających się na wózkach</p> <p><u>Skansen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • możliwość zwiedzania skansenu z psem asystującym • 8 obiektów wyposażonych jest w rozkładane podjazdy dla osób poruszających się na wózkach – rozłożenie podjazdów wymaga pomocy opiekuna lub pracownika Muzeum <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ze względu na swój charakter, skansen może być utrudnieniem dla zwiedzających poruszających się na wózku • wysokie progi w chałupach • scena nie jest dostępna dla osób z niepełnosprawnością ruchową (na scenę prowadzą schody) 		<p>psem przewodnikiem</p> <ul style="list-style-type: none"> • obiekty w chałupie z Huty Przedborskiej oraz prezentowane w plenerze można dotykać <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • większość obiektów ma ciemne i nieoświetlone pomieszczenia <p><u>Spichlerz z Bidzin</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • podpisy na wystawach czasowych są zapisane czcionką bezszeryfową, kontrastowe 	<ul style="list-style-type: none"> • część przewodników jest przeszkolona z obsługi oraz pracy z osobami niepełnosprawnymi • dostępna oferta edukacyjna dla osób niepełnosprawnych • bilety ulgowe dla osób niepełnosprawnych oraz ich opiekunów <p>Toalety dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych</p> <ul style="list-style-type: none"> • w budynku Recepcji dostępna toaleta przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych; osobne wejście z zewnątrz, z podjazdem dla wózków <p><u>Szkoła z Trzebosi</u> w budynku z Wólki Sokołowskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostępna toaleta dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych znajduje się w budynku
------------------------------	--	--	--	--

	<p><u>Szkoła z Trzebosi</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • dwuskrzydłowe drzwi • dostępne rozkładane rampy <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wysokie progi <p><u>Kościół z Rzochowa</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • dwa wejścia, jedno dostosowane do potrzeb osób poruszających się na wózkach, wejście ma próg <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teren przed budynkiem utwardzone żwirem <p><u>Dwór z Brzezin</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • dostępny podjazd dla osób niepełnosprawnych 				<p>z Wólki</p> <p><u>Dwór z Brzezin</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • dostępna toaleta dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych <p>• Deklaracja dostępności: http://www.muzeumkoibuszowa.pl/deklaracja-dostepnosci</p>
<p>Muzeum Okręgowe w Rzeszowie (https://www.muzeum.rzeszow.pl/pl/)</p> <p>Odziały:</p> <ul style="list-style-type: none"> • główny budynek Muzeum przy ulicy 3-go 	<p>Główny budynek Muzeum</p> <ul style="list-style-type: none"> • teren przed wejściem odpowiednio utwardzony • wejście do budynku znajduje się na poziomie chodnika • dostępna pomoc ze strony portiera • szerokie korytarze • możliwość wejścia do budynku z psem asystującym 	<p>Główny budynek Muzeum</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak informacji <p>Budynek Muzeum Etnograficznego im. F. Kotuli</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak informacji <p>Siedziba Muzeum Historii Miasta Rzeszowa</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak informacji 	<p>Główny budynek Muzeum</p> <ul style="list-style-type: none"> • możliwość wejścia do budynku z psem przewodnikiem <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak oznaczeń kontrastowych i druku powiększonym, brak oznaczeń w alfabecie Braille'a 	<p>Główny budynek Muzeum</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak informacji <p>Budynek Muzeum Etnograficznego im. F. Kotuli</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak informacji <p>Siedziba Muzeum Historii Miasta Rzeszowa</p>	<p>Strona internetowa</p> <ul style="list-style-type: none"> • oficjalna strona internetowa zapewnia dostępność cyfrową dla osób z niepełnosprawnościami • Muzeum bierze udział w koalicji „Muzeum bez barier”

<p>Maja 19 w Rzeszowie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Muzeum Etnograficzne im. F. Kotuli przy Rynek 6 w Rzeszowie • Muzeum Historii Miasta Rzeszowa przy Rynek 12 w Rzeszowie. 	<p>Budynek Muzeum Etnograficznego im. F. Kotuli</p> <ul style="list-style-type: none"> • szerokie korytarze • możliwość wejścia do budynku z psem asystującym <p>Siedziba Muzeum Historii Miasta Rzeszowa</p> <ul style="list-style-type: none"> • teren przed budynkiem utwardzony • wejście na poziomie chodnika • szerokie korytarze • możliwość wejścia do budynku z psem asystującym 		<p>Budynek Muzeum Etnograficznego im. F. Kotuli</p> <ul style="list-style-type: none"> • możliwość wejścia do budynku z psem przewodnikiem <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak oznaczeń w alfabecie Braille’a, oznaczeń kontrastowych lub w druku powiększonym <p>Siedziba Muzeum Historii Miasta Rzeszowa</p> <ul style="list-style-type: none"> • możliwość wejścia do budynku z psem przewodnikiem <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak oznaczeń w alfabecie Braille’a, oznaczeń kontrastowych lub w druku powiększonym 	<ul style="list-style-type: none"> • brak informacji 	<p>Główny budynek Muzeum</p> <ul style="list-style-type: none"> • na parterze dostępna toaleta dla osób niepełnosprawnych <p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak windy <p>Budynek Muzeum Etnograficznego im. F. Kotuli</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak windy • dostępne toalety dla osób niepełnosprawnych <p>Siedziba Muzeum Historii Miasta Rzeszowa</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak informacji <p>Deklaracja dostępności https://www.muzeum.rzeszow.pl/pl/deklaracja-dostepnosci/</p>
<p>Ośrodek Edukacyjno - Muzealny im. Jana</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przy schodach do wejścia znajduje się podjazd dla wózków • winda przeznaczona dla osób poruszających się na 	<ul style="list-style-type: none"> • do budynku i wszystkich jego pomieszczeń można wejść z psem asystującym i psem przewodnikiem 	<ul style="list-style-type: none"> • oznaczenia szyb dla osób słabowidzących • niektóre wystawy podpisane są w języku Braille’a 	<ul style="list-style-type: none"> • informacje proste w przekazie • do budynku i wszystkich jego pomieszczeń można 	<p>Strona internetowa</p> <ul style="list-style-type: none"> • częściowo zgodna z ustawą o dostępności <p>Oferta dla osób</p>

<p>Szafrańskiego w Krempnej (http://www.magurskipn.pl/index.php?d=artykul&kat=98&art=726)</p>	<p>wózkach</p> <ul style="list-style-type: none"> • toaleta dla osób niepełnosprawnych znajduje się na parterze oraz na poziomie -1 • przed budynkiem wyznaczono 1 miejsce parkingowe dla osób niepełnosprawnych • do budynku i wszystkich jego pomieszczeń można wejść z psem asystującym i psem przewodnikiem • projektowana ścieżka wokół Ośrodka w powstającym ogrodzie • odpowiednia szerokość korytarzy • brak progów i innych przeszkód • 	<p>UTRUDNIENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nie ma pętli indukcyjnych • nie można skorzystać z tłumacza polskiego języka migowego 	<ul style="list-style-type: none"> • do budynku i wszystkich jego pomieszczeń można wejść z psem asystującym i psem przewodnikiem <p>nie ma oznaczeń w alfabecie brajla ani oznaczeń kontrastowych lub w druku powiększonym dla osób niewidomych i słabowidzących.</p>	<p>wejść z psem asystującym i psem przewodnikiem</p>	<p>niepełnosprawnych do pobrania na stronie</p> <ul style="list-style-type: none"> • spektakl „przenoszący” widza w świat przyrody przy pomocy wszystkich zmysłów • łatwość poruszania się po Sali • kadra wyszkolona w kierunku oprowadzania osób niepełnosprawnych <p>Deklaracja dostępności (nieaktualna) http://www.magurskipn.pl/index.php?d=artykul&kat=214&art=1424</p>
<p>Uzdrowisko Iwonicz Zdrój (https://uzdrowisko-iwonicz.com.pl/)</p> <p>Centrum Lecznictwa Uzdrowskiego (ul.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przy wejściu pochylnia zabezpieczona obustronnie barierkami • przejście o szerokości 120 cm, nawierzchnie ciągów komunikacyjnych wykonane z płytek ceramicznych, antypoślizgowych • do zakwaterowania pacjentów przeznaczone są 44 pokoje wraz z 	<p>brak informacji</p>	<p>brak informacji</p>	<p>brak informacji</p>	<p>Strona internetowa</p> <ul style="list-style-type: none"> • tylko częściowo dostępna • w uzdrowisku odbywają się turnusy rehabilitacyjne usprawniająco-rekreacyjne dla osób z niepełnosprawnościami

<p>Kulczyńskiego 1 A)</p> <p>Sanatorium „Pod Jodłą” (al. Torosiewicza 1)</p> <p>Sanatorium „Biały Orzeł” (al. Torosiewicza 4)</p> <p>Sanatorium „Stare Łazienki” (Plac Karola i Józefa 3)</p>	<p>pomieszczeniami sanitarnymi w pełni przystosowanymi dla osób niepełnosprawnych (poręczce, krzesło w natrysku, brodzik najazdowy, drzwi do łazienek przesuwane, podwyższona wysokość muszli klozetowej, instalacja przyzywowa); w pokojach obniżone zamknięcia okien uchylnych i wyłączniki światła; w przedpokojach – szafa wnękowa z drzwiami przesuwanymi na rolkach</p> <ul style="list-style-type: none"> • na każdej kondygnacji są 2 łazienki z natryskami i w.c. przystosowane dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach • na każdym oddziale jest gabinet lekarski i dyżurka pielęgniarska z gabinetem zabiegowym dostępne dla osób niepełnosprawnych na wózkach • gabinety fizjoterapii i hydroterapii dostępne dla osób z dysfunkcją narządu ruchu, w tym 				<p>(dysfunkcjami narządów, niepełnosprawnościami intelektualnymi, chorobami neurologicznymi, zaburzeniami głosu i mowy)</p> <p>Deklaracja dostępności https://uzdrowisko-iwonicz.com.pl/deklaracja-dostepnosci/</p>
--	---	--	--	--	---

	<p>poruszających się na wózkach inwalidzkich</p> <p>Centrum Lecznictwa Uzdrowiskowego (ul. Kulczyńskiego 1 A)</p> <ul style="list-style-type: none"> • wejście z podjazdem i pochylnią dla osób niepełnosprawnych, trzy windy <p>Sanatorium „Pod Jodłą” (al. Torosiewicza 1)</p> <ul style="list-style-type: none"> • wjazd i wejście z pochylni zlokalizowanej od południowej strony obiektu • winda o szerokości drzwi 100 cm i głębokości 160 cm • schody posiadają wypełnienie, a poręcze umożliwiające prawo i lewostronne ich użytkowanie są zakończone w sposób bezpieczny • na poszczególnych kondygnacjach znajdują się ogólnodostępne łazienki przystosowane dla osób niepełnosprawnych				
--	---	--	--	--	--

	<p>poruszających się na wózkach</p> <p>Sanatorium „Biały Orzeł” (al. Torosiewicza 4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • wjazd i wejście z pochylni zlokalizowanej od zachodniej strony obiektu • winda o szerokości drzwi 100 cm i głębokości 120 cm • schody posiadają wypełnienie, a poręcze umożliwiające prawo i lewostronne ich użytkowanie są zakończone w sposób bezpieczny • na wszystkich kondygnacjach znajdują się łazienki ogólnodostępne dla osób niepełnosprawnych <p>Sanatorium „Stare Łazienki” (Plac Karola i Józefa 3)</p> <ul style="list-style-type: none"> • wjazd i wejście z pochylni zlokalizowanej od południowej strony obiektu • winda o szerokości drzwi 100 cm i głębokości				
--	--	--	--	--	--

	<p>120 cm</p> <ul style="list-style-type: none"> • schody posiadają wypełnienie, a poręcze umożliwiające prawo i lewostronne ich użytkowanie są zakończone w sposób bezpieczny • na obydwu kondygnacjach znajdują się łazienki ogólnodostępne dla osób niepełnosprawnych				
--	---	--	--	--	--